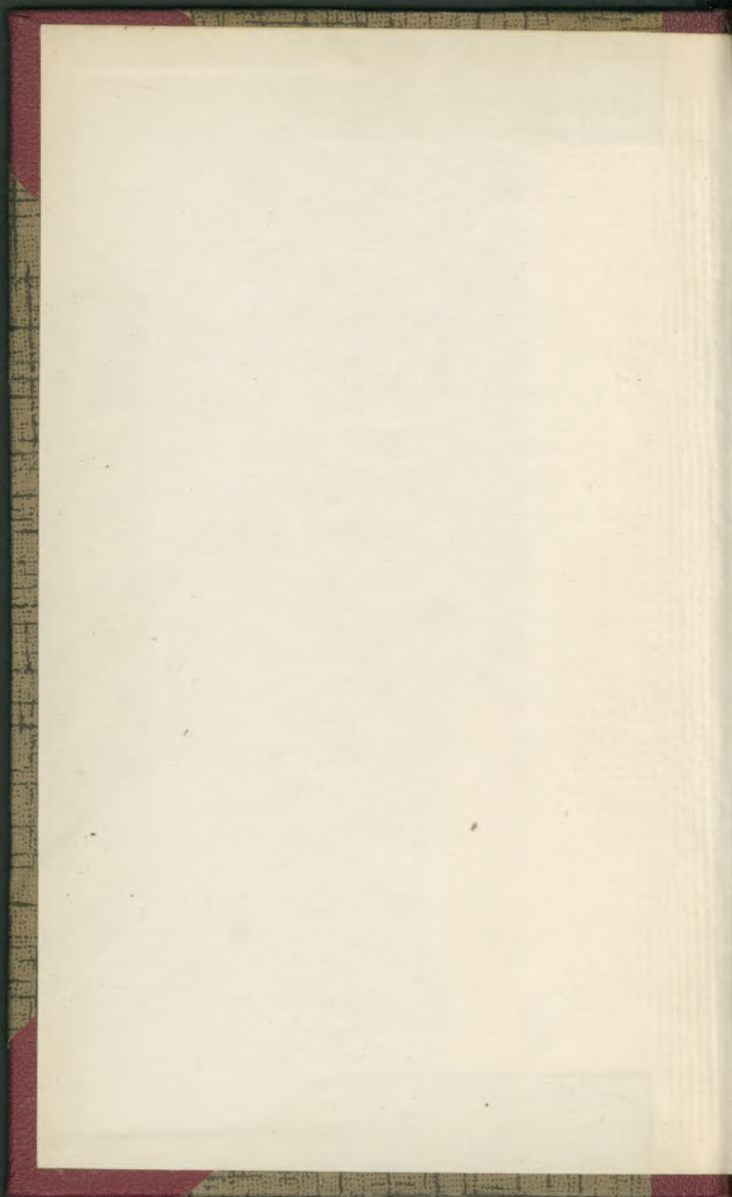
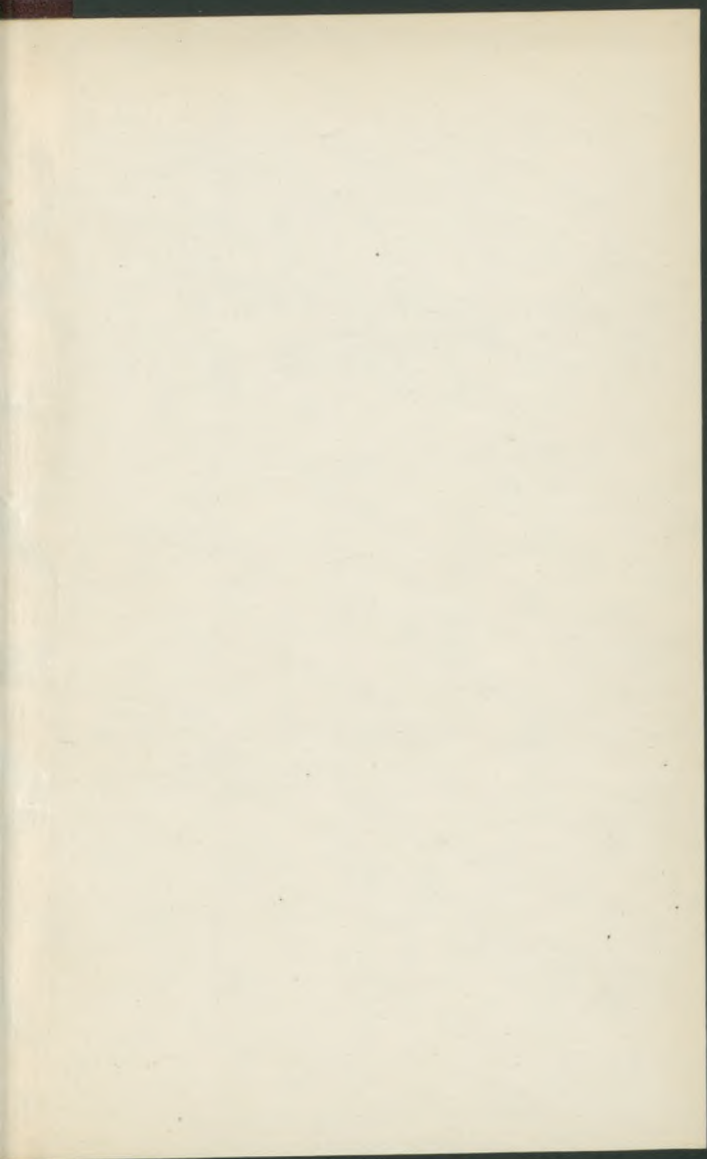
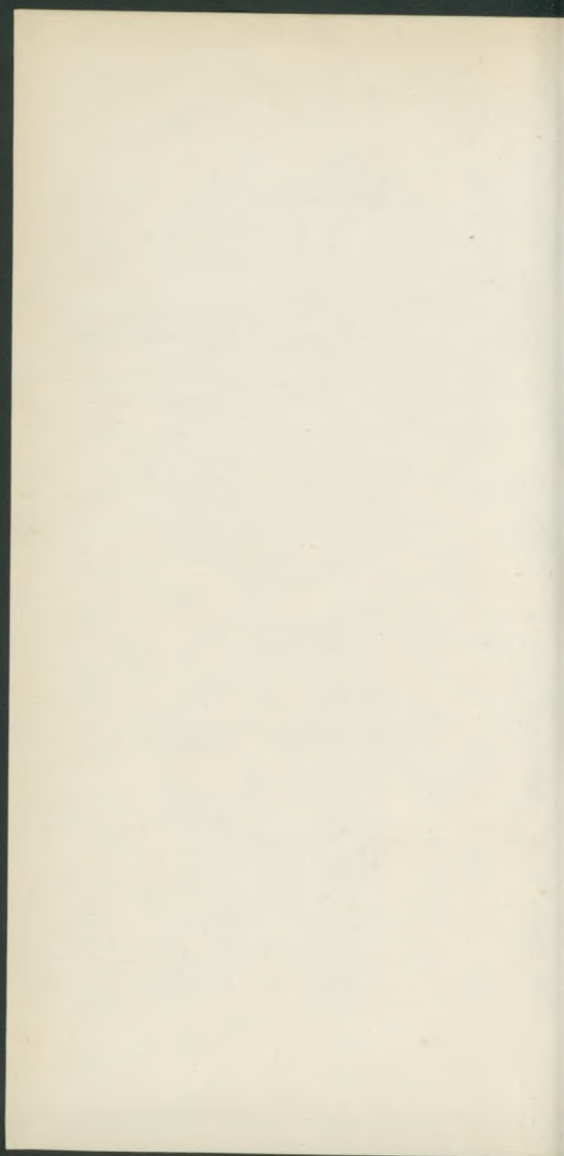

174.777

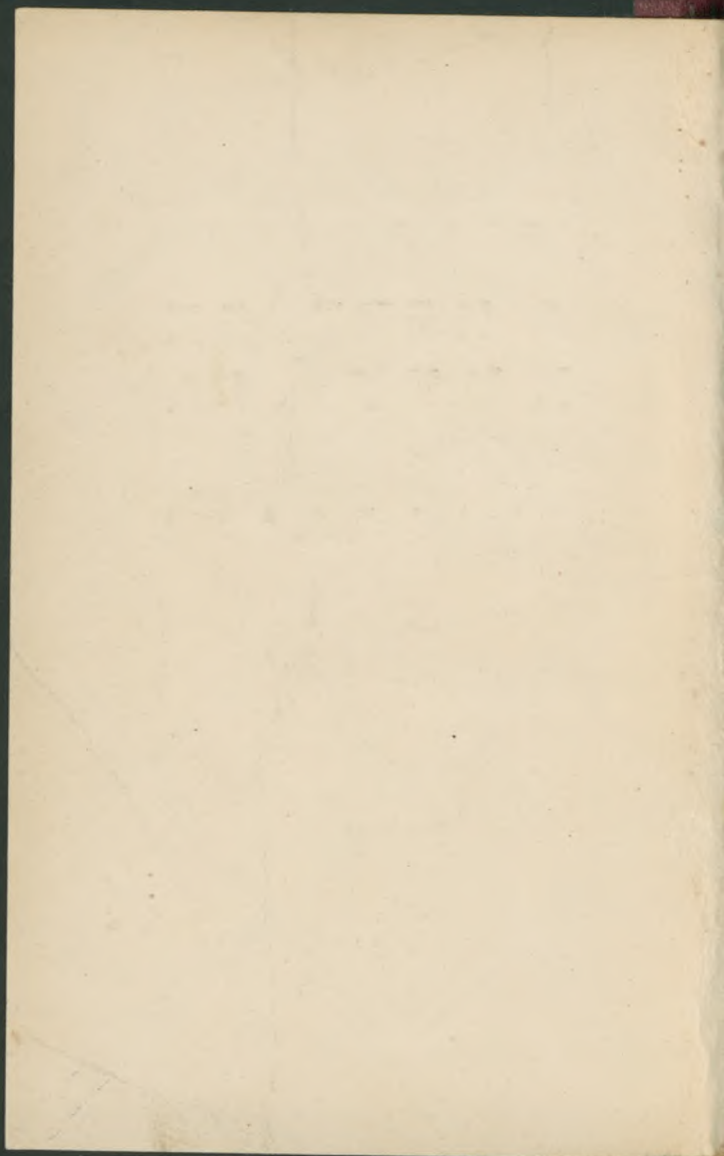

174777

LOPE DE VEGA

**A KERTÉSZ
KUTYÁJA**

ATHENAEUM

Lope de Vega

A KERTÉSZ KUTYÁJA

KOMÉDIA 3 FELVONÁSBAN

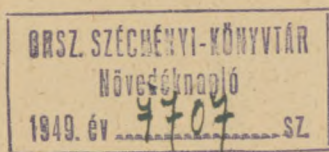
MAGYARRA ÁTDOLGOZTA:
GÁSPÁR ENDRE

ATHENAEUM

174777

SZEMÉLYEK

és a budapesti bemutató szereplői :

DIANA, Belflor grófnője.....	Bajor Gizi
TEODORO, Diana írnoka.....	Ladányi Ferenc
FRISTAN, Teodoro inasa	Pécsi Sándor
OCTAVIO, Diana háznagya	Dávid Mihály
FABIO, főkomornyik	Rozsos István
MARCELA	Sallay Kornélia
ANARDA	} Diana szolgálói..... Gyarmathy Anikó
DOROTEA	
RICARDO márki	} Diana kérői .....
FEDERICO gróf	
LUDOVICO gróf.....	Gáti György
FURIO	} vándorkomédiások .....
JIRANO	
ZOLGA	Vándor József
ÁNCOSNÓ	Barlay Gusztáv
	Bánát Péter
	Selényi Etelka

Örténik a tizenhatodik században, a spanyol fennhatóság alatt álló Nápolyban.

Rendezte : Pártos Géza.

Bemutatta a Madách Színház 1949 április 24-én.

A mű eredeti címe:

El perro del hortelano

Megírásának ideje kb 1625

Felelős kiadó: Solt Sándor igazgató

493043. Athenaeum, Budapest   Felelős: Soproni Béla vállalatvezető

ELSŐ FELVONÁS.

1. kép.

(Nagy előcsarnok Diana kastélyának felső emeletén. Balra lépcső vezet lefelé. Gyér éjszakai világítás.)

1. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TEODORO : Most uccu, Tristan, oldjunk kereket.
TRISTAN : Felsülni jobban nem is lehetett.
TEODORO : Azt gondolod, ránk ismert a szenyóra?
TRISTAN : Egy bizonyos : ne várjunk semmi jóra.

2. jelenet.

DIANA.

DIANA

(jön jobbról) :

Jó ember, állj meg ! Hollá ! Nincs füled ?
Várj csak, beszélnekk egy-két szót veled !
Hogy ember ezt velem megtenni merje !
Sehol egy szolga ! Férfinép semerre !

*(Meglátta a lépcső torkolatánál álló Tristant,
de a homályban nem ismerte fel.)*

Vagy aki ott állt, az se férfi volt,
Csak álmkép, mely semmivé foszolt ?
Hé ! Nincs a házban ébren senki már ?

*(Közben Teodoro és mögötte Tristan lassan
lábujjhegyen lefelé indult.)*

3. jelenet.

DIANA, FABIO.

FABIO *(főkormornyik, jön)* : Hívtál szenyóra?
 DIANA : Ez kell csak nekem,
 Ez a hidegvér! Lódulj már, számár,
 S tudd meg azonnal, a házban ki jár?
 FABIO : Itt?
 DIANA : Az imént még itt állott, e helyen,
 Aztán lesurrant. Menj! Ne szád feleljen,
 Hanem a lábad.
 FABIO : Jól van már: futok!
 DIANA : Tudd meg, ki volt.
 FABIO : Mit tudok, megtudok.
(El.)

4. jelenet.

DIANA, OCTAVIO.

OCTAVIO *(öreg háznagy, jön)* :
 Hallottam hívó hangodat, szenyóra,
 De minthogy ily későre jár az óra,
 Nem akaródzott hinni, hogy te vagy.
 DIANA : Álomszuszék vagy, azt tudom, de nagy.
 Későre jár? Későre, igazán?
 Azért mozogsz ily álmosan? Az ám!
 S ha most, ily későn, elmondom neked,
 Hogy az imént, ily későn, lépteket
 Hallván, kijöttem — s mit gondolsz, mi várt?
 Idefigyelj: a házban férfi járt!
 Szörnyű eset! De te, a háznagyom,
 Szikrát se bánod mindezt, jót tudom,
 Komolyan csak az étkezést veszed
 És alváson jár mindig az eszed.
 OCTAVIO : Hallottam hívó hangodat, szenyóra,
 De minthogy ily későre jár az óra,
 Nem akaródzott hinni, hogy te vagy.
 DIANA : Nem is vagyok, jól gondoltad. Ne adj
 Hitelt fülednek, sem pedig szemednek.
 Menj ágyba, menj, értem ne betegedj meg.
 OCTAVIO : Szenyóra!

5. jelenet.

VOLTAK, FABIO.

- FABIO :   Eltűnt. Megáll az eszem.
Sólyom se szállt még ilyen sebesen.
- DIANA :   Ismertetőjelt sem tudsz? Semmi jelt?
- FABIO :   Nem, mert...
- DIANA :   Arannyal varrt köpenyt viselt?
- FABIO :   Futott a lépcsőn le az illető...
- DIANA :   Nincs férfi házamban, csak gyáva nő!
- FABIO :   S tollas kalapját a lámpára dobta,
Nyomban sötét lett. Majd a grádcison
Lerobogott, kardját marokra fogta
S künn a sötétben eltűnt. El bizony.
- DIANA :   Te mafla anyámasszony katonája!
- FABIO :   Mért mondd ezt?
- DIANA :   Rontottál volna rája
S párviadalban döfted volna le.
- OCTAVIO :   Hátha nagy úr? Nem lenne észszerű!
Az ilyesmi tudod nem egyszerű.
- DIANA :   Miért hiszed nagy úrnak?
- OCTAVIO :   Nincs-e sok
Nápolyban, aki pályázik kezedre?
Nem lesik-e a legjobb lovagok,
Hogy méltasd őket egy tekintetedre?
A, mint te mondtad, cifra köpönyeg
S a tollbokrétás lovagi főveg,
Mellyel a lámpát eloltotta, arra
Vall, hogy ez is csak ugyanezt akarja.
- DIANA :   Jól mondd, és a nagyszerelmű kérő
Valamelyik borravalót remélő
Szolgám fizette meg. Mindenki jó,
Mihelyt zsebébe nyul, Octavio.
Álnok cselédség, packázik velem.
De megtudom, ki az a szemtelen,
Tollas kalapja ott hever bizonynal
Most is a lépcsőn. Hozd ide azonnal!
- FABIO :   Nem olyan biztos, hogy még ott lelem.
- DIANA :   Csak nem hiszed, hogy-lehajolhatott

És futtában, a tollas kalapot
Ismét fejébe csapta? Ostoba!
FABIO: Lámpást hozok s már megyek is oda.

6. jelenet.

DIANA, OCTAVIO.

DIANA: De ha gyanúmnak hinni van okom,
Minden cselédem rögtön kidobom,
Holnap a házban egy szálat se lássak!
OCTAVIO: Ha kiderül, hogy ők voltak hibásak,
Bölcsen teszed, ha komolyan veszed
És valamennyi szűrét kiteszed.
De most, habár nem jó kedvedbe' llelek,
Szenyóra, s így még jobban ingerellek,
Őszinte szómért, kérlek, megbocsáss:
E galibához más nem vezetett,
Csak az a büszke elhatározás,
Hogy senkinek sem nyujtod kezedet.
Igy hódolóid fejük törik egyre,
Hogy tegyenek szert furfanggal kegyedre.
DIANA: Tudsz valamit, hogy így beszélsz?

OCTAVIO: Nem én.

A fáma mondja: szíved kőkemény,
Én meg tudom, hogy bárki lát neki,
Belflor grófnőjét el nem nyerheti.

7. jelenet.

VOLTAK, FABIO.

FABIO: A kalapot meglettem, de hiszen
Sok köszönet nincs benne, azt hiszem.
DIANA: Ez az?

FABIO: Ez.

OCTAVIO: Ez a nyeszlett tökfedő?

DIANA: Több semmi sem volt?

FABIO: Hangod kétkedő —
Soha, szenyóra, néked nem hazudtam.

OCTAVIO: Szép tollas kalpag!

FABIO: Tolvaj hordta, tudtam!

OCTAVIO: Nyilvánvaló, hogy lopni jött a gaz.

DIANA: Fecsegték, össze-vissza.

FABIO : Egy igaz :
 Ez volt a kalpag, amit eldobott.
 DIANA : S a tarka tolldísz, mely úgy lobogott,
 Hogy tőle szinte káprázott szemem,
 E rusnya kócban üdvözölhetem?
 FABIO : Amint a lámpát eloltotta véle,
 Belékapott a láng, mint lámpabélbe.
 Lám, Ikarusznak tolla is kigyult,
 Midőn a napba szállva, habba hullt.
 Tiszta dolog : a lámpa volt a nap
 És Ikarusz a tolldíszes kalap.
 A tarka toll a tűzben semmivé lett,
 Feküdt a lépcsőn s nem volt benne élet.
 DIANA : Tréfára nincs most kedvem, Fabio.
 Sok még a dolgom.
 OCTAVIO : Mindent idejében !
 DIANA : És az mikor van, bölcs Octavio?
 OCTAVIO : Úgy gondolom, hogy most feküdj le szépen,
 Holnap magától minden kiderül.
 DIANA : Pihenjen, kit az álom elkerül?
 Lelkemre, azt nem ! Jöjjön mind elő,
 Ki van a házban, valamennyi nő ! (*Fabio el.*)

8. jelenet.

DIANA, OCTAVIO.

OCTAVIO : Nem éjszakára való e dolog.
 DIANA : Nem alhatom, míg arra gondolok,
 Hogy férfivendég járt házamban éjjel.
 OCTAVIO : Csak balga firtat titkot szenvedéllyel,
 Az okos alszik egyet rá s nyugodtan
 Munkál a titkon még nagyobb titokban.
 DIANA : Kinél titok és alvás összefér,
 Okos lehet, de nem forr benne vér.

9. jelenet.

VOLTAK, FABIO, DOROTEA, MARCELA és ANARDA.

FABIO : Parancsod végrehajtva, hozom itt
 A három lányt, ki tudhat valamit.
 A házának túlsó szárnyán tért, szenyóra,

A többi régen éji nyugovóra.
 Csupán szobádban volt még fenn e három,
 Hogy ott, ha kell, szolgálatodra álljon.
 ANARDA : A tenger éjjel nyugtalanodik
 S felcsap vizével a csillagokig.
 Mi lesz itt?
 DIANA : A két férfi elmehet.
 FABIO (*kimenet, halkán*) : Dúl-fúl.
 OCTAVIO (*ugyanúgy*) : Dühében jobbat nem tehet.
 FABIO : Gyanakszik ránk, hogy jobban sem lehet.
 (*Ketten el.*)

10. jelenet.

DIANA, DOROTEA, MARCELA, ANARDA.

DIANA : Te, Dorotea, jer csak.
 DOROTEA : Itt vagyok.
 Tessék.
 DIANA : Vigyázz! Ezt kérdeznem nagy ok
 Késztet: Járkált most legutóbb akárki
 A ház körül?
 DOROTEA : Csak Ricardo, a márkí,
 Meg Federico. Más nem, mint ezek.
 DIANA : Mondd meg, de nyíltan, amit kérdezek,
 Vagy vess magadra, hogyha nagy baj ér.
 DOROTEA : Nekem parancs, mit a szenyóra kér.
 DIANA : Láttad, e két úr kikkel csevegett?
 DOROTEA : Még ha kerékbe törsz is, egyebet
 Nem mondhatok; mint hogy veled beszéltek,
 Mással a házban nem tereferéltek.
 DIANA : Egyik se küldött hozzád levelet?
 Apród, inas nem társalgott veled?
 DOROTEA : Velem soha!
 DIANA : Elég: menj vissza most!
 MARCELA : Nagy vallatósdit rendez.
 ANARDA : Alapost,
 DIANA : Anarda!
 ANARDA : Úrnóm!
 DIANA : Jer csak ide félre:
 Egy férfi járt itt. Hadd hallom, miféle.
 ANARDA : Egy férfi, mondd!

- DIANA : Az, itt e teremben.
Tudjuk, magától senki sem terem fenn.
Hadd hallom, hozzám ki csempészte be?
Közületek ki cimborál vele?
- ANARDA : E gyanúval kár kínoznod magad :
Ily vakmerő lány köztünk nem akad.
Hogy férfit, aki jön, hogy téged lásson,
Bármelyikünk is ide bebecsásson,
Vagy összejátsszon vele ellened,
Minden bizonnyal te se képzeled.
- DIANA : Várj csak, megállj ! Ha nem csak áltat engem,
Válaszod újabb gyanút kelt szívemben.
Úgy gondolod, hogy lányaim között
Van egy, kinek titkos vendége jött?
- ANARDA : Látván, hogy mindez így felingerel,
Nem hallgatok semmit előtted el.
Hiába szabna szómnak más irányt
A jó barátság Marcela iránt.
Ő — merthogy mindent kívánsz tudni te,
Nyilván szerelmes lett egy férfibe,
Kinél viszonzást is lel, ha igaz,
De . . . kedveséről nem tudom, ki az.
- DIANA : Rosszul teszed, hogy köntörfalazol,
Anarda. Aki sokra válaszol,
A kevesebbre adós mért marad
A felelettel. Szánd csak rá magad.
- ANARDA : Amit firtatsz, más lány szerelmi titka,
S lány, ki az ilyet jól megőrzi, ritka.
De tudva, hogy a férfi, bárki ő,
Csak Marcelának udvarolni jó,
Érd ennyivel be, s ha mindez kevés :
Tudd meg, a cél csak tisztos csevegés,
Több semmi . . . s még az sem régóta tart,
- DIANA : Ki vagy te, lány, hogy védeni akard
A léhaságot, mely egy ifjú szűz
Jó hírnevével ilykép csúfot űz?
Ha azt hiszed, hogy ezt a szennyet én
Tűröm apámnak grófi címerén
És nem fogom rögtön . . .
- ANARDA : Megállj, az égre !
Hagyj egy komoly szót szólnom érte végre :

A szeladon, ki itt járt, idefenn,
 Nem messziről jön, nem is idegen,
 Nem gázolt által százezer veszélyen,
 Hogy Marcelával néhány szót beszéljen.
 Szóval a házból jön?

DIANA : Ne vedd zokon ...
 ANARDA :
 DIANA : Mondd meg, ki!
 ANARDA : Teodoro!
 DIANA : Irnokom?
 ANARDA : Az... de különben csak egyet tudok:
 Soha szavaknál többre nem jutott.
 DIANA : Elég, Anarda, állj most oda félre.
 ANARDA : Csak csillapodj, az Isten szent nevére.
 DIANA : Most, hogy tudom: a tét nem én vagyok,
 Izgalmam is jócskán alábbhagyott.
 Marcela, hallod? Figyelj ide csak,
 Haszontalan lány!

MARCELA : Megbántottalak?
 DIANA : Hogy megbántottál-e? Még kérdezed,
 Te, ki bizalmam oly rég élvezed?
 MARCELA : S te kire hallgatsz, mely rút besúgóra,
 Hogy hűségemben kételkedsz, szenyóra?
 DIANA : Hűség? E szent szót mered szádra venni?
 MARCELA : Semmit se tettem ellenedre.
 DIANA : Semmi,
 Hogy néked, aki házamban lakol,
 Egy férfi nyakra-főre udvarol?

MARCELA : Nem mondhatod, hogy én vagyok oka,
 Ha Teodoro olyan ostoba,
 S tucatszám ontja bókjait, ahol lát.
 DIANA : No lám, az Isten hogy felvitte dolgát!
 Rögtön tucatszám adja, amit ad.
 S hogy hallgatsz rá, az sem a te hibád?

MARCELA : Úgy gondolom, hogy menet és jövet
 Ékes szavakkal mindent elkövet,
 Hogy meghallgassam.

DIANA : A szavak kerítők.
 Halljunk belőlük egy kis ízelítőt.
 MARCELA : Hidd el szenyóra, egyik fülelen be,
 A másikon ki. Egy se jut eszembe.
 DIANA : Gondolj csak vissza jól.

- MARCELA : Hol azt szavalja,
 Hogy két szemem a kárhozatba csalja,
 Hol meg azon jajgat, hogy éltető
 Sugára nélkül meg nem élhet ő.
 Egyszer hajamnak egy parányi szála,
 Min üdvössége függ, másszor halála,
 Ha a találka egy nap elmarad.
 Egyszóval: mond ő tücsköt-bogarat.
 S te benne nyilván kedvedet leled.
- DIANA : S te benne nyilván kedvedet leled.
- MARCELA : Hogy meg ne vess, azt is közlöm veled:
 Az ő szerelme egy életre szóló,
 Hites nejének óhajt Teodoro.
- DIANA : Mit nem beszélsz? Ily komoly frigyre kér?
 Szerelme célja tisztos, nem ledér?
 Ez nagy dolog! Nem egyeznél bele,
 Hogy én tárgyaljak minderről vele?
- MARCELA : Oh hogy köszönjem meg jószágodat?
 S most, hogy haragod tüze lelohadt,
 Elmondom azt is, hogy szívből imádom,
 Mert Nápolyban és széles e világon
 Teodorónál derekabb személy,
 Szebb, jobb, különb és okosabb nem él.
 Itt dolgozik, az én szolgálatomban,
 Becsét nem tudja nálam senki jobban.
- DIANA : Más az, mikor te mondasz néki tollba
 Egy levelet, s mikor hozzám hajolva
 Suttog fülembe édes szavakat,
 Melyek nyomában forró vágy fakad.
- MARCELA : Marcela!... Ő lesz férjed, eltökéltem,
 De... grófi házam hírére, lásd be, félttem,
 S tudom, nevemnek mivel tartozom.
 Tovább a multról nem vitatkozom,
 De a jövőben több tartózkodásra
 Kérlek, hogy titkod a világ ne lássa.
 Én oltalmamba veszem frigyedek,
 Hisz Teodoro itt nevelkedett
 Házamban, képességét sokra tartom,
 S neked, tudod, mindig javad akartam.
- MARCELA : Amíg csak élek, szolgálód vagyok.
- DIANA : Most menjetek.
- MARCELA : Te áldott!

DIANA :

Hagyjatok

Magamra.

ANARDA : *(halkan)* : Hogy volt?

MARCELA *(ugyanúgy)* : Minden sikerült
Előbb vihar volt, aztán kiderült.

DOROTEA : Megtudta végre, honnan fú a szél?

MARCELA: Meg ám, de azt is, milyen szent a cél.
(A három lány mély bókkal el.)

11. jelenet.

DIANA.

DIANA : Régen tudom, hogy nem kisebb a kellem
Szép írkokomban, mint az értelem,
S ne szállna pörbe csak rangom velem,
Legyőzne ennyi szépség, ennyi szellem,
A szerelemnek szív nem állhat ellen,
De én szívemben hordom címerem,
S jogcímemet rá el nem ismerem,
Hogy azt tegyem, mit tenni tilt a jellem.
De haj, mit használ minden, ami van,
Ha ami van, nem boldogság nekem,
És ami nincs, azt el nem nyerhetem.
Mit ér a rang és mit minden javam,
Mikor vágyaim netovábbja volna,
Hogy gróf lehetne ő, vagy én komorna?!

2. kép.

(Szín : ugyanaz.)

12. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TEODORO : Nem jött szememre egész éjjel álom.

TRISTAN : Bevallhatom, hogy nem nagyon csodálom,
Ha kitudódik ez a móka, véged.
Hogy próbáltalak rábeszélni téged,
Várj addig, míg a hölgy aludni tér.

TEODORO : Nem vár, kit unszol a szerelmi bér.

TRISTAN : Mindig előnyös egy kis türelem.
 TEODORO : Hol türelem van, nincs ott szerelem.
 TRISTAN : Megjárja, aki játszik a veszéllyel.
 TEODORO : Reám ismert-e vajjon tegnap éjjel?
 TRISTAN : Nem és igen, mert bárha biztosan
 Nem tudja, sejti, mi történt s hogyan.
 TEODORO : Kis híja volt, hogy Fabio-a lépcsőn
 Kardom hegyébe nem szaladt.
 TRISTAN : Ha későn
 Oltom el azt a lámpát kalapommal,
 Most csendes ember volna.
 TEODORO : Én bizonynyal
 Ledöftem volna, ha tovább rohan.
 TRISTAN : »Lámpácska — mondom — kérlek, légy olyan
 Figyelmes, és mondd, hogy nem én vagyok!
 Az meg kajánul még jobban ragyog.
 Én sem tűnődtem hát jogalapon —
 Fogtam s fejébe vágtam kalapom.
 TEODORO : Mindez mit ér, ha úgyis meghalok?!
 TRISTAN : Aki szerelmes, mind így fanyalog,
 Várja halálát minden pillanatban,
 Tagadva, hogy még boldogtalanabb van.
 TEODORO : Tagadom is. Szólj, Tristan, mit tegyek?
 TRISTAN : Szűnj meg szeretni Marcelát. Egek!
 Ha a szenyóra megtudja, kidob.
 TEODORO : Mondjak le hát? Vagy haljak meg? Mi jobb?
 TRISTAN : Ennél is, annál is jobb reám figyelned
 S megtanulnod, hogy múlik el szerelmed.
 TEODORO : Kedved találod szenvedéseimben?
 TRISTAN : Csak tudd a módját, rögtön könnyű minden.
 Pro primo el kell tökélned, hogy a
 Kedvesedre többé nem gondolsz soha,
 Hogy gondolatban sem térsz vissza hozzá,
 Mert ez szerelmed tüstént visszahozná,
 S egy nőt feledni épp azért nehéz,
 Mert jól esik a ráemlékezés.
 S hogy jól ne essék a még meg nem únt jó
 Azért tanácsolom néked pro secundo:
 Ne azt felejtsd el csupán, ami van,
 Maradjon ami volt is annyiban.
 Ha ujjad órád húzóján csavar,

Ismét megindul rúgó és csavar,
Ha azt kívánod, hogy végleg megálljon,
Hozzá ne nyúlj, ne húzd fel semmi áron.

TEODORO : Ez egyszerűnek hangzik módfelett,
De mit csinál a szárnyas képzelet?
Az érzelemnek éltető elem
A képzelet — és mi a szerelem?

TRISTAN : Hát érzelem — mert rím, ráfelelem.
De bármily úr is a fantázia,
Csak megjuház a semmiházija,
Ha a szakértő pányvát vet nyakába.
Mikép? Tanulja meg bölcstől a kába.
Pro primo erre int a ráció :
Fele varázsa dekoráció
Mindig a nőnek, máskép mondva, jelmez.
Ezért sose gondoljon a szerelmes,
Ha gyógyulás a célja, balkonokra,
Bájló dalokra, édes alkonyokra,
Rózsára, tejre, bársonyra, puhára,
Csipkére, tüllre, habselyem ruhára,
Szoknyára, mely mint az irigy redőny
Omlik alá, sok szépet elfedőn.
És pro secundo, el kell hogy tőkéld,
Ne vedd a nőben észre a tőkélyt,
Csak ami benne rút és makula,
Azt hányd és vesd meg, ha nem vagy mulya.
Mert jól figyelj, e módszer csalhatatlan :
Nincs nő, kiben egy-két bevallhatatlan
Fogyatkozás ne volna, márpedig
Te is tudod, hogy néha hetekig
Nem bírsz lenyelni egy jó falatot,
Csak mert az undor egyszer elfogott.
Ha arra gondolsz csak, mi rajta csúnya,
Nincs ki iránt szerelmed el ne múlna.

TEODORO : Dehogyan visz engem célhoz ez az út,
Hisz Marcelán egy porcika se rút,
S őt elfeledni eszembe se jut.

TRISTAN : Ha nem hajolsz a józan ész szavára,
Hidd el, magadnak lesz belőle kára.

TEODORO : Mit tehetek, ha rajta semmi szeplő?

TRISTAN : Csak hajtogasd, mint a bolond kereplő,
Kis versikéd ; majd véget ér a dal,
Ha a szenyóra jön s kiebrudal.

13. jelenet.

VOLTAK, DIANA.

TEODORO : Jön is már.

DIANA : Teodoro, itt vagy?

TEODORO : Itt.

DIANA : Figyelj reám.

TEODORO : Várom parancsaid.

TRISTAN (magában) : Ujjé, ha ez megtudja, hányadán
van,

DIANA : Hogy repülünk a házból mindahányan !
Egy jó barátnőm, nem bízván magában,
Kért, írjak még egy levelet neki,
Mely a szonett négy csengő versszakában
Érzelmait híven fejezze ki.
Mert kedvelem, nem mondhatok nemet,
Bár, Teodoro, soha szívemet
Nem bírta senki még s ezért ügyetlen
Vagyok e csacska, hiú szívügyekben.
Te jobban értesz mindehhez, tehát
Megkérlek : olvasd el s költsd szebbre át.
TEODORO : A te kezedből jött a költemény,
A magamét rá hogy tehessem én ?
Ez vakmerőség lenne csakugyan.
Küldd el a hölgynek így, akárhogyan.
DIANA : Olvasd csak el.

TEODORO : Hogy tudd, miért szabódom,
Beismerem, nem tudnék semmi módon
Szerelmes verset írni : nagy a tréma,
Mert ismeretlen nekem ez a téma.

DIANA : No lám !

TEODORO : A szerelemtől eddig folyton
Visszariasztott még gyarló mivoltom,
A velejáró kis önbizalommal.

DIANA : Azért bukkannak annyi alkalommal
Inkognitóban rád olyan sokan.

TEODORO : Énrám, szenyóra ? Mikor és hogyan ?

- DIANA : Ma éjjel is úgy látott háznagyom,
Hogy köpenyed nem hagyta szabadon
Orrod hegyét sem.
- TEODORO : Gyakori szokásunk,
Hogy Fabióval elkomédiázunk.
- DIANA : Hát rajta, olvasd !
- TEODORO : Az forog eszemben,
Hogy irigyekkel állunk néha szemben.
- DIANA : Féltékeny is lehet a vélt irigy.
Olvasd no !
- TEODORO : Hogy szól hát szonetted? Így:
Hogy más szerelme láttán gyúlt szerelmem,
S még fel se gyúlt, már féltékeny valék,
Ámor dicsőségéhez adalék,
Melynél különbet csoda volna lelnem.
E féltékenységszülte gerjedelmen
Erőt ha vennék, attól tartanék,
Hogy az irigységszűz unszoltára még
Viszonzásért is kéne esdekelnem.
Bizom magamban, még sincsen bizalmam,
És bár szeretnem volna mód vagy ok,
Nem szeretek, de féltékeny vagyok.
Nem állok ellent, feladom hatalmam,
Hallgatva várom, hogy megértsenek,
S mit én tudok, ki tudja, értse meg.
Milyen?
- DIANA :
- TEODORO : Különbet pénzért sem találna,
Ha ezt akarja mondani a dáma.
De én nem értem, hogy mikép lehet
Féltékeny az, ki még nem is szeret.
Hol féltékenységszántja a talajt,
A szerelem elsenyved, nem kihajt.
- DIANA : A dáma, mint sejtelmem hinni indít,
A lovagot vágy nélkül nézte mindig
S közömbösen, de mikor észrevette,
Hogy más után fut, ő is megszerette.
Vagy példa erre még nem volt soha?
- TEODORO : Volt már, de a féltékenységszűz oka
Csak valami meglévő lehetett,
S az ok, szenyóra, azaz eredet

A szerelem, mert nem jön semmi másból
Hatás az okból, nem ok a hatásból.

DIANA : Nos, én a dolgot szörnyen fájlam,
Mert a lovaghoz tiszta vonzalom
Fűzte a nőt, nem érzett mást iránta,
S mióta ajka csókját megkívánta,
Lelkére vágyak lesnek, útonállók,
Becsületével ádáz harcra szállók.

TEODORO : Akárhogyan van, a levél remek,
Versenyre kelni véle nem merek.

DIANA : Merj csak !

TEODORO : Nem, nincsen bennem líra annyi.

DIANA : Én kérlek rá, nem fogod megtagadni.

TEODORO : Nyilvánvalóvá lesz mindjárt egész
Tudatlanságom.

DIANA : Jelentkezz, ha kész.

Vonulj szobádba.

TEODORO : Hidd el, nem a dac ...

DIANA : Indulj ! Mehetsz ! Te, Tristan, itt maradsz,

14. jelenet.

DIANA, TRISTAN.

TRISTAN : Várom parancsod, szenyorita.

DIANA : Tristan ...

Hm ... honnan a lyuk ezen a harisnyán?

TRISTAN : A gazda, kinek én vagyok lakája,
Nem tudja, haj, hogy a lakáj ruhája,
Tükör, amelyben tisztán látható
A gazda arca, ha silány, ha jó.

DIANA : Eljátssza pénzét?

TRISTAN : Bárcsak játszana !

Az élet rögtön szebbnek látszana !
Valaha rég — erre tanít a mult —
Minden király mesterséget tanult,
Hogyha fejről egy vesztett csatán
Leejtené a koronát netán,
Akkor se haljon semmiképpen éhen.
Igy megtanul a böcs is idejében
Játszani, akkor baj nem érheti,
Amennyi kell, csak kikerül neki.

Mert nincs művészet ennél jobb. Akárhány
Festő megfesti képét a szivárvány
Minden színében, földet és eget,
Hegyet meg völgyet, szebbnem is lehet —
De kész se lett még, máris egy paraszt
Rámondja, hogy nem ér, csak húsz garast.
Viszont ha játszol s megnyered a tétet,
Ha száz garas volt, mind a száz tiéd lett
Nem játszik hát? De nők után fut? Csélcsap?
No hát ilyen jót! Szíve mint a jégcsap!
DIANA : Épp ily derék legény ne járna jegyben
TRISTAN : Egy lánnyal, aki szép is, jó is egyben?
DIANA : Az én szakmám az abrak és alom,
TRISTAN : Nem szerelem és nem irodalom.
De azt hiszem, rá ideje se lesz,
Hiszen egész nap számláz, levelez.
DIANA : S nem szottyan éjjel sem kószálni kedve?
TRISTAN : Velem nem; egy bordám el van repedve.
DIANA : Ugyan mitől?
TRISTAN : Azzal felelhetek,
Mit összekarmolt arcú hitvesek
Szoktak felelni gyakran elborultan:
Az úgy volt, hogy a lépcsőn legurultam.
DIANA : Hallatlan!
TRISTAN : Estem húsz-harminc fokot.
Hogy minden ízem nyekkent, ropogott.
DIANA : Ez szomorú, de épp az ne csodálja,
Aki a lépcsőn kalpagját dobálja,
Hogy a sötétben orráig se lát.
TRISTAN : (magában) : Tyű! Ezt is tudja már, az an-
gyalát!
DIANA : Nem válaszolsz?
TRISTAN : Az ... azon jár eszem,
Hogy mit ... De hopp! Most már emléke-
zem.
Éjjel a lépcsőn nagy raj denevért
Láttam, sapkámmal rögtön célba vettem,
Szárnyával egyik a mécseshez ért,
Hogy kialudt, én meg holtra ijedten
Gurulni kezdtem s irgalmatlanul
Agyonlapítva nyúltam el alul.

DIANA : Sok minden ellen orvosság a vér,
 Mondják a bölcsek, de a denevér
 Vérében főleg sok a gyógyanyag,
 Küldök is mindjárt, hogy csapoljanak.
 Hajhullás ellen jól használhatod,
 Ha eldobálsz s nem lesz kalapod.
 (magában) : Gályára küld, mint denevér-
 vadászt.

TRISTAN

Megfogadom az intő jeladást
 S igyekszem nézni, merre tágasabb. (El.)

DIANA : Irányt az észnek a szív vágya szab.

15. jelenet.

DIANA, TEODORO.

TEODORO : Szonettetemet, mint meghagytad, megírtam.
 DIANA : Hol van? Mutasd?
 TEODORO : Csak vonakodva birtam
 Reá magam és félek, gyöngé lett.
 DIANA : Mutasd csak.
 TEODORO : Olvasd.
 DIANA : Ime a szonett:

Kinek a másé láttán gyúlt szerelme,
 Vagy szeretett már vagy most sem szeret,
 Mert irigységből sohasem eredt
 Más heve láttán ép szív gerjedelme.

Csak hogyha vágytól telt már szív meg elme
 Hisszük csapásnak mindenek felett,
 Ha drága kincsünk másnak kincse lett,
 És nincs erő, mely ily kint elviselne.

De csöndre int és porba hajtja térdem
 A versbe rejtett titkos értelem,
 Hogy a magamnál többet meg ne sértsem,
 S túl ne becsüljem kevés érdemem.
 Elhallgatok hát inkább s meg sem értem,
 Amint az illem tiltja értenem.

DIANA : Ezt jól csináltad.

TEODORO :

Csúfolsz?

DIANA :

A Teremtő

Adná!

TEODORO :

Hogy értem ezt?

DIANA :

Úgy, hogy a kettő

Közül a jobbik a te rigmusod.

TEODORO :

Ez aggasztó, mert annyit már tudok :

A gazda szolgáját mindig utálja,

Ha bármiben jobban válik be nála.

Az egyszeri király, így szól a monda,

Fő udvaroncát elhivatta s mondta :

»Elkészítettem itt egy iratot,

De nem nagyon jó — megcsinálhatod

Szintén, s ha a tied jobb, azt veszem.«

Jobb lett. Az udvaronc most sebesen

Hazarohant, hogy minden fia-fattyá

Pereputtyának értésére adja :

»Kiki cókókját nyomban kapja vállra,

S induljon, a határig meg sem állva,

Gazdánk megtudta, s ez nagy bökkenő,

Hogy én vagyok az okosabb, nem ő.«

DIANA :

Nem, Teodoro, félremagyarázod —

Nem az enyémhez mérem én tudásod.

És mert szonetted díjat érdemel

És céljaimnak jobban megfelel,

Én önbizalmam nem veszítem el,

De valami van, amit nem helyeslek

A költeményben : érdemed kevesled

S félsz, hogy a nálad többet sértenéd,

Ha a szerelmet jobban értenéd,

Alig hiszem, hogy ilyet mondanál :

Szeretni azt, ki magasabban áll,

Sohase volt még sértő énszerintem,

Sértőbb, ha meg se látod.

TEODORO :

Ha tekintem,

Nincs érveidben hiba semmiképen.

Dé láttuk Phaidont s Ikaruszt a képen

Alázuhanni, ezt tört szárnyakon,

Amazt a lángok izzó köntösében,

Mert mindkettő a napba tört vakon.

DIANA : Nem tette volna ezt a nap, ha asszony.
Ha csábít egy cé!, vissza ne riasszon,
Hogy lentről nézel fel rája. Nő,
Mióta van, nem volt még soha kő.
A költeményt most magammal viszem
S olvasgatom.

TEODORO : Nincs benne semmi sem,
Mi ily figyelmet érdemelne.

DIANA : Sőt!

TEODORO : De kedvességed annál jólesőbb,
S én a te versed tartom meg cserében.

DIANA : Megtarthatod, ha kedved tartja éppen,
De összetépni bölcsébb lenne sokkal.

TEODORO : Mit? Összetépni?

DIANA : Hogyne! Versorokkal
Törödni kár, nem is nagyon lehet,
Hol veszendőbe jóval több mehet. (El.)

16. jelenet.

TEODORO.

TEODORO : Elment. Ne hagyj el szép eszem! Mi más
Volt ez, ha nem szerelmi vallomás?
Hogy főrangú hölgy ilyenekre képes!
Kábult fejembe nem fér semmikép ez.
Lehet ugyan, hogy vészesen csalódom,
Hisz bizonyos, hogy eddig semmi módon
Nem tett hasonló célzást, jóllehet
E »veszendőbe jóval több mehet«
Fejembe nem ok nélkül üt szeget.
A logikának ellentmond pedig,
Ha ily okos nő így mesterkedik,
Hogy hozzá méltatlan célját elérje.
Herceg akárhány pályázik kezére,
Én nála csak rabszolga lehetek,
Félek, valóban nagy baj fenyeget.
Megtudta, hogy Marcelát kedvelem,
Ez alapon úz tréfát most velem.
De nem, nem! Aggodalmam okatlan.
Az, aki tréfál, nem ily nyugtalan,
Arcába pirt nem szökkent a zavar,

Míg veszendőbe menőkről szaval...
 Oh az a bíbor pír, oh az a skárlát,
 Melynek a földön nem találni párját,
 Oh az a szép szem, melynek hajnali
 Nedvétől rózsát nyíltak ajkai,
 Oh, az az arc, a halvány almaszín,
 S a rajt' elömlő fényes karmazsin!
 Mit hallottam és láttam, ha kevés
 Komolynak, több, mint tréfa, kedvtelés,
 Vagy e fül nem hall és nem lát e szem,
 De ne ragadd el, gondolat, eszem,
 Nagyság után loholnod esztelenség —
 Bár, mert szépség is, van számodra mentség.
 Fogyatkozása nincsen, sem hiánya,
 A szépség teljét így hívják: Diána!

17. jelenet.

TEODORO, MARCELA.

MARCELA: Beszélhetünk most?

TEODORO: Minden alkalom

MARCELA: Édes nekem, ha hangod hallhatom.
 Bennem is ujjong, ha látlak, a lélek,
 Csak a veled töltött perceknek élek.
 Az éjjel is, mint szenvedő madár,
 Vártam a hajnal pirkadtára már,
 Hogy mire Föbusz aranyszekerén jó,
 Az én Apollóm is jó majd, a fénylő.
 Nagy dolgok mentek végbe itt az éjjel:
 Diana grófnő lázas szenvedéllyel
 Faggatta sorra mind a lányokat,
 Hogy lássa, vendéget melyik fogad.
 Egyik közülük, üdvöm irígyelve,
 Rútul elárult, vagy eljárt a nyelve,
 Mert nincs barátnő, kiben bízhatunk,
 Ha nem vigyázunk titkunkra magunk.
 Szó ami szó, mindent kipuhatolt,
 Mert olyan a mi úrnőnk, mint a hold,
 Mely a szerelmet nem szívelheti.
 S meg is zavarja, hol csak teheti.
 De ez az ügy most csak javunkra válik,

Mert bizalommal elmondtam neki,
 Hogy elveszel s hogy én is mindhalálig
 Hú nőd kívánok lenni és leszek,
 Dícsértem néki szépséged, eszed,
 Gazdag tudásod, úri modorod,
 Míg csak inyére nem volt a dolog
 És nem fogadta kegyébe szerelmünk,
 Megígérvén, hogy segít egybekelnünk.
 Féltem előbb, hogy felveri a házat,
 Tombol, dühöng, azt mondja, hogy:
 »Gyalázat«!

Patáliát csap, mit megemlegetnek,
 S téged meg engem az utcára dob.
 De máskép történt, hála az egeknek.
 Ő pártfogónk lett — s ebből értheted meg:
 A jó gazdánál áldás nincs nagyobb.
 Mellette van, hogy velem egybekelj?
 MARCELA: Hogy ily kegyes, nem kételkedhetel.
 TEODORO (*magában*): S én kótyagos, ki már azt kép-
 zelém,

Felém dobog a hölgy szíve, felém!
 Oh hogy hihettem ilyet, én botor?
 Felhők közül egy féregért mikor
 Ereszkedett le már a keselyű?
 Tudom, soha — s ezt tudnom keserű.

MARCELA: Mit mondsz? Mi az?

TEODORO: Csak morfondírozok.

Megtudta szóval, hogy ki okozott
 Éjjel a házban olyan galibát?
 Furesa! Szavában nem volt semmi vád.

MARCELA: Az csak tapintat! Tudva, hogy velem
 Voltál, büntetni lenne kénytelen
 S ezt nem akarja, vagy talán úgy érzi,
 Jobb büntetés, ha a leány s a férfi
 Szerelmes párból házas lesz.

TEODORO: Valóban
 Sok bölcseséget mondtál ki e szóban.

MARCELA: Kívánod-e, hogy így legyen?

TEODORO: Kívánom.

MARCELA: Hogy bizonyítod ezt be?

TEODORO :

Hát a számon

Megédesülő szerelem szavával
S a földi élet borsával-savával,
Mely többet ér, mint minden henye bók,
És jobbízú is, mert a neve csók.
(*Megöleli és megcsókolja.*)

18. jelenet.

VOLTAK, DIANA.

DIANA :

Igy fest a jól megszívlelt intelem !
Használt a feddés, ez kétségtelen.
Ilyen javulást látni nagy öröm.
Zavarba jöttök? Nem kell, köszönöm.

TEODORO :

Szenyóra, mint elmondtam Marcelának,
Szívembe szinte tört döfött a bánat,
Hogy léhaságnak, bűnnek vélheted
Tisztos szándékú lánykérésemet.
Marcela erre értésemre adta,
Hogy céltalan, ha bánkódom miatta,
Te nagylelkűen segítesz nekünk
S így nemsokára egybekelhetünk.
Midőn ígéretedről értesültem,
Örvendtes híren fellelkesültem
Karomba zártam őt. Szenyóra ! Tudnék
Jobb kifogást is lelni, ha hazudnék,
De nálad, kinek értelme csodás,
Az igazságnál nincs jobb kifogás.

DIANA :

Teodoro, büntetnem kellene
A vakmerő párt, mely itt élve régen
Házamban, ily rútul vét ellene
S így viszonozza, lám, nagylelkűségem.
A szerelem, mely korlátot nem ismer,
Bűn, még ha egyszer bocsánatot is nyer.
Amíg az egyház vele összead,
Marcela itt egy szobában marad,
Nehogy, rossz példát látva bennetek,
Hajoljanak az első férfiszóra
S a lányaim mind férjhez menjenek.
Hé Dorotea !

19. jelenet.

VOLTAK, DOROTEA.

DOROTEA : Mit kívánsz, szenyóra?
 DIANA : Vedd, Dorotea, a belső szoba
 Kulcsát. Ez az! Menj, vidd e lányt oda.
 Ott lesz bezárva. Egy kis kézimunka
 Mindig akad, ha fogságát elúnta.
 DOROTEA (*halkan Marcelához*): Mi ez, Marcela?
 MARCELA (*ugyanúgy*): A balsors tehet
 Róla s szerelmem, hogy börtönbe vet.
 DOROTEA (*ugyanúgy*): Felpattant Amor minden laka-
 tot,
 Melyet a féltékenység rakatott.
 (*A két lány el.*)

20. jelenet.

DIANA, TEODORO.

DIANA : Nos, Teodoro, vőlegény vagy-e?
 TEODORO : Csak nem hiszed, hogy szolgálád azt tegye,
 Mi nem felel meg a te óhajodnak?
 Nagy ég, mi mindent az emberre fognak!
 Amit a festők tudnak, tudni jó:
 Hogy az irígység nyelve skorpió.
 DIANA : Így hát Marcela nem is érdekel?
 TEODORO : Megélek nála nélkül is, ha kell.
 DIANA : Még az eszed is elment érte, mondják.
 TEODORO : Sok ügyse volt, hadd járja a bolondját.
 S elmondom ezt is, ha még nem gyanítod:
 Marcela szép lány, jó és kellemes,
 De sajnos, én a széptevés nemes
 Művészetéhez szikrát sem konyítok.
 DIANA : Mit nem beszélsz? Hát a tengernyi bók,
 Az ömlengések és a csacska szók,
 Melyeknél drágább nincs a női fülnek?
 TEODORO : A szók, szenyórá, pénzbe nem kerülnek.
 DIANA : Mindegy, kíváncsi volnék egynehányra,
 Mondd el, mivel hat a férfi a lányra?
 TEODORO : A szerető s a kérő ugyanazzal:
 Ezer hazug szóval s egy fél igazsal.

- DIANA : Jó, jó, de halljuk, hogyan hangzanak
Azok a híres szerelmes szavak.
- TEODORO : Furcsán szorongatsz. Isten tudja csak,
Az ember miket össze nem fecseg!
Ilyeneket, hogy: »Angyali szemek,
Rajtatok át a mennyországba látok!«
Meg hogy: »Korállból s gyöngyből van
csodátok,
- Ti édes ajkak, te parányi száj...»
- DIANA : Parányi száj? Az Istenért, megállj!
- TEODORO : Ilyen s hasonló dőreségeket
Mondott mindig, ki kért vagy szeretett,
- DIANA : Izlésed, az nincs, kedves Teodoróm,
Marcela nem szép, én mondom neked,
A ruha úgy áll rajta, mint a kórón,
Járása szintén rút, elhíheded,
Nem szólva arról, hogy mennyit szidom,
Mert mosakodni nem szeret bizony.
Ha ezt-amazt elmondanám felőle,
Kiábrándulnál, esküszöm, belőle.
Mert annyi szent, hogy száz hibája van
S köztük a legfőbb az, hogy bájtalan —
De mentsen Isten, hogy folytassam ezt,
Én azt kívánom éppen, hogy szeresd,
Sőt, hogy Marcela legyen feleséged,
Csak mint szerelmest kérlek egyre téged:
Hogy adj tanácsot barátnóm ügyében,
Aki szegényke szenved szörnyűképpen,
Mert kit szeret, oly mélyen áll alatta,
Hogy rangja ellen vét, ha szereti,
S érzéseit ha néha megtagadja,
Az örületbe hajtja, kergeti
A féltékenység, mert az ifjú gyáva,
Udvarias, de mit sem sejt a kába.
- TEODORO : Hogy én, szenyóra, én adjak tanácsot?
Vak szóljon színről, melyet sose látott?
- DIANA : De te tudod jól, hogy a szerelem mi.
Vagy Marceládat ostromolni semmi?
Semmi a sok bók? Volna nyelve bár,
A kő is mind arról beszélne már.
- TEODORO : Hát... sok okost nem mondana a kő.

- DIANA : Lám, lám, pirulsz ! Elárulod magad
S így mondod el, mit ajkad megtagad.
Halljuk tehát : Mit tegyen az a nő ?
- TEODORO : Ha az az ifjú úgy alatta áll
S a hölgy szívére gyógyírt nem talál,
Álöltözetben, hogy amaz ne lássa,
Legyen övé.
- DIANA : Ennek nincs sok varázsa.
Jobb lenne inkább tán megölni őt.
- TEODORO : Egy imperátor sok száz év előtt,
Mondják, nejének, a szép Faustinának,
Hogy csillapodjék szívében a bánat,
Egy gladiátor vérét adta inni.
De túl vagyunk koruk szokásain mi.
- DIANA : Túl, annyi szent, mert régesrég nem él
Lucretia, a szende nőszemély,
De Messalinák s Faustinák se rég.
Ird ezt meg egy levélben. S most elég,
Isten veled... (*Indul, szántszándékkal el-
esik.*)
- Jaj, elestem ! Mit állsz ?
- TEODORO : Kezed se nyujtod ide ? Mire vársz ?
A tisztelet tiltotta felkínálnom.
(*Nyújtja köpenybe csavart kezét.*)
- DIANA : Köpenybe rejtve nyujtod ! Ki nem állom
E hódoló sértést.
- TEODORO : Hisz így vezet
Octavio is reggel a misére.
- DIANA : De kértem tőle én a vén kezét,
Mely hetven éve vár már szemfedélre ?
Így megváratni azt, aki elesett,
Épp annyi, mint ha vértet ölt, kinek
Atyjafiát rabló támadta meg,
Úgyhogy mire segítségére menne,
Nincs már az élet szikrája se benne.
Kényeskedőknek kell az ily modor,
Tőlem mehetsz, ha így finomkodol
S jó lesz, ha többé nem felejtet el :
Beccsületes kéznek nem kell lepel.
- TEODORO : Hálám fogadd e sose várt kegyért.

DIANA: Hálálkodj majd, ha ennél több kegy ért.
(El.)

TEODORO (*magában*):

Igaz-e mindez? Azt hiszem, hogy az.
Diana is csak nő — tehát igaz.
Hogy elpirult! Hogy reszketett keze!
A jó szerencse karjába vesz-e?
Vegyen, vezessen, én majd követem...
De hát Marcela? Hisz őt szeretem,
Azt mondtam eddig. Nem lesz-e nagyon
Boldogtalan, ha rútol elhagyom?
Mindegy! Ha érdek vagy szeszély kívánja,
Épígy tesz Éva valamennyi lánya.

(*Függöny.*)

MÁSODIK FELVONÁS.

(Terem Diana kastélyában. Balra egy, középen két bejárat, jobbra bejárat benyílóval.)

1. jelenet.

TEODORO.

TEODORO : Hová ragadsz te dőre gondolat ?
Megállj, mutasd meg nekem arcodat.
Látni szeretném, tovalebegőben
Találsz-e támaszt fenn a levegőben,
Vagy ahová az ész már nem követ,
Csak a merészség hajtja röptödet ?
Olyan magasba küld a szerelem,
Hogy megriadtan állok idelelni,
Nézek utánad mélán, egyedül
S azt hozhatom csak fel mentségedül,
Hogy ami szépet szemem láttatott
Veled, varázsként át- meg áthatott.
Mindketten oly szépség prédái lettünk,
Mely magasan fenn tündököl felettünk.
Diana az : — s mert ilyen oka van,
Oktalan röptöd mégsem oktalan.
Követlek én is, bárha vakmerő
Utunk vaszélyes, még több : nyaktörő,
És hirdetem, hogy jó, amit teszünk,
Mert vesztünk édes lesz, ha elveszünk.

2. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

- TRISTAN : Meg kell zavarnom kisdéd monológod.
 Marcela, nem tudván feledni csókokod,
 Mert nem kap újat, hát vigasztalan
 S e kis levélkét küldi általam.
 Tudjuk, hogy aki valamire vitte
 S az lett az udvarnál, mint mondjuk, itt te,
 Hogy ahhoz este, reggel árad a
 Kérvényezők és vendégek hada.
 De jaj, mihelyt az állásból kicsöppen,
 Mert a szerencse könnyen tovaröppen,
 Mint pestisest, úgy kerülük el őt,
 Kik megrohanták házát azelőtt.
 Hallgass reám s vésd mindezt jól eszedbe.
 Áztassuk ezt e levelet ecetbe ?
- TEODORO : Mivel kezedből jön, fölösleges.
 Savanyúságot ne is emlegess.
 Lássuk a címzést : »Édes, drága férjem !«
 Férjem ? No ezt már igazán kikérem.
- TRISTAN : Oktondi lány, nem tudja, mi dukál.
- TEODORO : Kérdezd a sást, mely a felhőkbe száll,
 A lenn kerengő lepkét nézi-e.
- TRISTAN : Azért a bornak kár lenéznie
 A muslicát, mely nagyra benne nőtt.
 Olvasd csak el ! Még néhány nap előtt
 Sastársnak hitted a most lepke nőt.
- TEODORO : A gondolat, ha lélekadta szárnnyal
 Fel egyenest a nap honába szárnyal,
 A sasban is kis pontot lát csupán.
- TRISTAN : Szépen szavalsz, de mindezek után
 Lássuk, hogy a levéllel mit teszel.
- TEODORO : Meglátod mindjárt. Ezt. *(Eltépi a levelet.)*
- TRISTAN : Eltépted ?
- TEODORO : El.
- TRISTAN : Hogy jut eszedbe ilyet tenni, gazdám ?
- TEODORO : Leggyorsabb így a válasz, no meg aztán
 Legegyszerűbb.
- TRISTAN : És legkegyetlenebb.
- TEODORO : Más lettem, Tristan, meg kell értened.

TRISTAN : Hisz értem én, már hogyne érteném.
 Sok ily szerelmi lázt megértem én,
 Minden szerelmes egy-egy patikus :
 Recepteket gyűjt, mert az praktikus.
 Egy rész közöny, két rész odaadás,
 Naponta többször : biztos a hatás ;
 Csak ha a receptért fizetni kéne
 (Fizetni házassággal notabene),
 Lesz a dolog szörnyen kedélytelen
 S a szenvedélyes szenvedélytelen.
 De lám, az ember mindent kitanul :
 Jobb a receptedet olvasatlanul
 Szakítani széjjel, nem is nézni meg sem,
 Nincs tartozás s nem hal meg a beteg sem.

TEODORO : Dobd sutba, kérlek, bölcseségedet.

TRISTAN : Jó lesz, ha körmöd meg nem égeted.
 A nagyravágyás vesztedbe sodor.

TEODORO : Ki ily szerencsét elszalaszt, botor.
 Csak egyszer élünk, és én eltökélten
 Rátettem Belflor grófságára éltem.

TRISTAN : Cézárnak hívták azt a herceget,
 Ki nagy betűkkel véste címerére :
 »Cézár vagy semmi !« S oly rút véget ére,
 Hogy krónikása így élcelhetett :
 »Cézár vagy semmi voltál, elhiszem,
 Először Cézár, aztán semmi sem.«

TEODORO : Akármit rendel is kiállanom,
 Én, amit a sors rám mér, vállalom.
(Tristan el.)

3. jelenet.

TEODORO, MARCELA, DOROTEA.

DOROTEA : Ha van a házban, aki szán bajodban,
 Nálam, tudod, hogy nem szán senki jobban.

MARCELA : Itt a fogságban, melyet rám szabott
 Féltékeny úrnőnk, a szegény rabot
 Te vigasztaltad s baráti szavad.
 Lánc e barátság, el sosem szakad.
 Anarda más : ő, aki Fabióba
 Szerelmes, azt sem tudni már, mióta,

Ő az, kitől szenyóránk értesült,
Hogy Teodoro lázassá hevült
Szívét bírom.

DOROTEA : Csitt: hiszen itt van éppen.

MARCELA : Édes! (*Indul felé.*)

TEODORO : Maradj csak ott, Marcela, szépen.

MARCELA : Hogy itt maradjak, mikor ennyire
Áll tőlem, aki lelkem mindene?

TEODORO : Gondold meg, amit mondasz és teszel.
Kastélyszobákban gyakran felneszel
S megszólal a tapétán egy alak.
Mért ábrázolnak mindig a falak
Képei embert? Nos, intő jelül,
Hogy hallgatózik valaki belül.
S mint egy mesében, mikor a királyt
Szúrnak le épp, a néma felkiált,
Az is megeshet, bármilyen fura,
Hogy szólni kezd a festett figura.

MARCELA : Levelem...?

TEODORO : Olvasatlan összetéptem,
Mert az okosság új szakába léptem,
S szerelmedet is eltéptem vele.

MARCELA : Azzal van ott a padló úgy tele?

TEODORO : Azzal.

MARCELA : S szerelmem véle tépted el?

TEODORO : A sok veszélynek egyszer vége kell
Már, hogy legyen. Hisz játszottam fejemmel,
Ha közeledtem hozzád szerelemmel.
Kövesd tanácsom s mondj te is le, mint én,
Hogy kárt ne vallj s ne valljak én se szintén.
Mit mondasz?

MARCELA : Mit mondasz?

TEODORO : Azt, hogy hallgassunk a szóra,
Tegyük meg, amit óhajt a szenyóra
S hagyj el te engem, mint én tégedet.

MARCELA : Szívem, jaj, ettől, ettől rettegett.

Ily szerelemnek ez legyen a vége?

TEODORO : Lépjén barátság ezután helyébe.

MARCELA : Ez minden, amit mondhatsz vigaszomra?

TEODORO : Le fog szívednek csillapulni szomszár
S te is belátod: fontosabb a béke
És nyugalom, mint a szerelmi láz,

S csöndes lesz újra kebled és e ház,
 MARCELA : Oh Teodoro, így bánsz el velem ?
 TEODORO : Élj boldogul !
 MARCELA : Nem hallgatsz meg se ?
 TEODORO : Nem.
 (El.)

4. jelenet.

MARCELA, DOROTEA, DIANA, ANARDA.

DIANA : Elég a szemrehányásból, elég !
 Volnál helyemben csak; megérténéd.
 ANARDA : E magyarázat is csak zavarom
 Fokozza, bárhogy csűröm-csavarom. —
 De lám, Marcela éppen itt beszélget
 Doroteával.
 DIANA : Nem nyeltem-e mérget
 Már eleget ? Látása ingerel.
 Marcela, hallod ? Távozz innen el !
 MARCELA : Jer, Dorotea !
 DOROTEA : (halkan Marcelához) : Gyűlöl, vagy pedig
 Nem is gyűlöl, csak féltékenykedik.
 (El Marcelával.)

5. jelenet.

ANARDA : Megengeded szólnom ?
 DIANA : Most már lehet.
 ANARDA : A két lovag, ki most ment el, szeret,
 S te ezt is, azt is kikosarazod,
 Esdő szavukra nincs más válaszod.
 Lukrécia volt ily elérhetetlen,
 Ily szigorú és hozzáférhetetlen.
 Elszontyolodva ment el mind a kettő.
 DIANA : Mondtam, Anarda, untat már a feddő
 Leckéztetés.
 ANARDA : Ki lesz hát végre férjed ?
 Többet Ricardo márkínál ki érhet ?
 Finom gavallér, szép és daliás,
 Vagyonosabb is, mint akárki más.
 Hát Federico, az unokabátyád ?

- A legkülönb nők boldogak, ha látják.
S te neki és a márkinak kevélyen
Tudtára adtad, hogy ne is reméljen.
- DIANA : Mert egyik örült, másik meg botor,
De te is is az vagy, ha sopánkodol,
Nem tudva, hogy e kettőt mért vetem meg.
Azért, Anarda, mert van már szívemnek
Igaz szerelme s fájdalom, olyan,
Hogy dőreség szeretnem komolyan.
- ANARDA : Szeretsz ? Való ez ?
- DIANA : Nem vagyok-e nő ?
- ANARDA : Nő vagy, de szíved olyan, mint a jég,
Ha van jég, melyet a nap rekkenő
Sugara sem bírt olvadásra még.
- DIANA : Nos hát, Anarda, ezt a jégszívet
Valaki, ha hiszed, ha nem hiszed,
Kezébe kapta most játékszerül.
- ANARDA : Oh ! oh ! A lehetetlen sikerül !
S ki az, a nap, hogy így elbánt a jéggel ?
- DIANA : Egy férfi, kit... Nem árurom nevét el,
Elég megtudnod róla : olyan ember,
Kit reszkető szám megnevezni nem mer,
Mert mélyen áll alattam, szörnyű mélyen,
S pirulva vallom csak be szenvedélyem,
Mely ellen gógom berzenkedve lázad,
Mert őt szeretnem szégyen és gyalázat.
- ANARDA : Ha Pasiphaae kedvese bika,
Semiramisé egy szép paripa,
Másé meg más szörny volt, mint hallani,
Hogy embert mondasz, az is valami.
Hanem ha így van, mit árthat neked,
Hogy azt az embert, bárki, szereted ?
- DIANA : Aki szeret s szeretni nem akar,
Gyűlölni is majd megtanul hamar.
S mert így a jobb, hát én azt akarom,
Hogy ne szeressek.
- ANARDA : Van rá hatalom ?
- DIANA : Miért ne volna ? Akartam : szerettem,
S most gyűlölök majd, mert fejembe vettem.
(Kívül zene.)
Ki muzsikál künn ?

ANARDA : Tristan s Dorotea.
 DIANA : Mily mélabús dal!
 ANARDA : Nem is bús, de méla!
 A zene és a szerelem rokon.
 Csak andalogj az édes hangokon.
 (Künn ének.)

ÉNEK (duett):

Ki gyűlölni szeretne,
 S gyűlöli, hogy szeret,
 Mert tudja jól, hogy abból
 Sok baj meg gyász ered,
 Oly biztosan belátja,
 Mint hogy a föld kerek:
 A szív gyűlölni gyűlöl
 Csak szeretni szeret.
 A szív gyűlölni gyűlöl,
 Csak szeretni szeret.

ANARDA : Hallod, szenyórá, ezt az éneket?
 Minden betűje ellentmond neked.
 DIANA : Igaz, a dalban mély az értelem,
 De magam én legjobban ismerem,
 S gyűlölni kell-e vagy szeretni kell,
 Helyettem senki más nem dönti el.

6. jelenet.

VOLTAK, TEODORO.

TEODORO (jön):

Hallom, üzentél Fabióval értem,
 Szenyóra.

DIANA : Hogy jöjj, több órája kértem.

TEODORO : Most itt vagyok, hogy halljam óhajod.
 E kis hibát tán megbocsáthatod.

DIANA : Két férfi volt itt most látogatóban.
 Kérőim.

TEODORO : Láttam.

DIANA : Mindketten valóban

Jó külsejűek.

TEODORO : Csakugyan azok.
 DIANA : Ily fontos ügyben nem határozok
 Tanácsod nélkül. Ezért kérdezem :
 Melyiknek adjam közülök kezem ?
 TEODORO : Hm... Hol az ízlés a legfőbb dolog,
 Nem teheted, mit én tanácsolok.
 Kit jobbnak ítélsz, férjed az legyen,
 S uramnak én is azt kell, hogy vegyém.
 DIANA : Látom, nem érted, mi benne a lényeg,
 Hogy ily nagy ügyben kérem véleményed,
 S hogy így becsüllek, hálás sem vagy érte.
 TEODORO : Sok öregebb van itt, ki jobban ért e
 Dolgokhoz : itt van mindjárt háznagyod,
 Mellette én csak siheder vagyok.
 Öt bölcsé tette a tapasztalat
 S hogy év fölötte oly sok elszaladt,
 És bármely ügyben oly tanácsot ad,
 Hogy jóljár vele, aki szótfogad.
 DIANA : Azt akarom, hogy kedvedre való
 Gazdád legyen. Szólj hát, mi volna jó ?
 Ha Federicót távozásra kérem
 S úgy döntök, hogy a márki lesz a férjem ?
 TEODORO : Dönts úgy, szenyóra !
 DIANA : Menj hát iziben
 S a márkinak vidd hírül, hogy — igen. (El.)

7. jelenet.

TEODORO : Lehet csalódní így valakiben ?
 Ily ingatag nő még egy volt-e vajjon ?
 Tűnj el, remény, hogy többé meg ne csaljon.
 Égesd el, oh nap, gyöngé szárnyaim,
 Kacagj az örült balga vágyain,
 Ki a magasba szállva lebukott
 S a kék azúrban feljebb nem jutott.
 Diana, látom, egyszer tévedett
 S szerelmes szava csalfa képeket
 Bűvölt elém — de szép frigy létre nem jó,
 Hol szerető s szerelme nem egyenlő !

De csoda-e, hogy elbűvölt szeme,
Mely egy Ulyssest is megejtene ?
Nem, nem, a vád csak rám, nem másra
hárul.

De mit veszítek, ha most el is árul ?
Semmit, de semmit, mert azt képzelem,
Baleset ért s egy füledt fekhelyen
Hagymázos álmok játszottak velem.

8. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TRISTAN : Gazdám ! Szorongva kérdezem : mi van ?
Igaz a rossz hír ?

TEODORO : Igaz, annyiban,
Amennyiben rossz.

TRISTAN : Úgy tíz perc előtt
Itt láttam a két tésztakeverőt,

Amint Dianát puhította, gyúrta.

De hogy választott is már, szinte furcsa.

TEODORO : Tristan, mifele nő ez ? Napraforgó
Vagy szélkakas ? Vagy pillangó, csapongó ?

Egyszerre napfény is meg zivatar,

Mely sütni is meg esni is akar ?

Szellő, mely erre-arra fujdogál ?

Folyó, mely girbe-gurbán folydogál,

Csak a tengerbe nem jut el soha ?

Egy szívbe hogy' fér ennyi rigolya ?

Nem voltam már sem holt, sem eleven,

Mikor tanácsot kért, hogy mit tegyen,

Melyik lovaghoz menjen feleségül.

Csak kínnal-bajjal nyöghettem ki végül,

Hogy tegye azt, amire kedve van.

Ő meg, mint labdát kapta fel szavam,

A márkához van, úgymond, menni kedve,

Induljak el hát és adjam sietve

A márkinak tudtul a kedvező

Választ. Mi ez, ha nem téboly ?

TRISTAN :

Ez: ő!

TEODORO : Ricardo márki lesz a férje hát.
 TRISTAN : Nem gúnyolom ki senki bánatát,
 Elhiheted, de annyit mondhatok :
 A nagyravágás is sok, hogyha sok.
 Ideje már az ábrándról letenned,
 Hogy Belflor grófját fogjuk látni benned.
 Okulj a multból s légy eztán szerény.
 TEODORO : Ha az leszek, csak kényszer, nem erény.
 TRISTAN : Te vagy, csupán te, mindenben hibás.
 TEODORO : De nem hibásabb, mint akárki más,
 Ki női szemben bízott valaha.
 TRISTAN : Nincs a világnak olyan maszlaga,
 Nincs kígyóméreg, gomba, semmi sem,
 Mi ártóbb volna, mint a női szem.
 TEODORO : Szavamra, Tristan, szégyenemben én
 Alig emeltem fel rá az enyém.
 Minden hiába, nincs rá semmi mentség,
 El kell felednem ezt a balszerencsét —
 A feledés a sír, mely eltemet
 Minden reményt s meghalt szerelmemet.
 TRISTAN : Előre látom : töredelmesen
 Térsz Marceládhoz vissza, kedvesem.
 TEODORO : Nem fog sokáig neheztelni rám.

9. jelenet.

ELŐBBIEK, MARCELA.

TEODORO (*kopogtat az egyik középső ajtón*):
 Marcela !
 MARCELA (*hangja kívülről*):
 Ki az ?
 TEODORO : Én, kis tubicám !
 Nem ismered már hangomat se meg ?
 Igy elfeledtél máris engemet ?
 MARCELA (*kilép*):
 Én téged ? Oh, ha szétfoszolna képed
 S lelkem nem egyre téged látna, téged,
 Lelkemtől búcsút venne már e test,
 Mert míg e testben él, elémbe fest,

Hogy lelkem-testem ne érezze s lássa,
Csak azt, mi lényed s lényed drága mása.
De mondd, hogyan mert engem hívni szád ?
Jogot nevemre ajkadnak mi ád ?

TEODORO : Próbára tettem csak hűségedet
S hogy úgy szeretsz-e, mint én tégedet.
De kétlem ám, hogy a próbát kiálltad :
Mondják, utódom máris megtaláltad.

MARCELA : Ősrégi mondás, de igaz marad :
Próbára nőt és üvegpoharat
Ostoba tesz csak, sohasem okos.
De fejtörést ez nekem nem okoz.
Mert én tudom e próbáról, mi volt,
S a nagyravágyó lélekbe mi olt
Hő szenvedélyt. A cím, a rang, a pompa
Nagy csáberő s a te szíved se tompa.
Mi van ? Nem úgy ment, mint elképzeléd ?
Hogy akadályok gördültek eléd ?
Fordult a szél és bajt hozott, vihart ?
Akármi volt is, látom, megzavart
S most régi párod jöttél felkeresni
Vagy csak magadnak örömet szerezni,
Látván, hogy arra vágyik, nem tagadja,
Hogy újra süssön rá szerelme napja.

TEODORO : Ha bosszút óhajtsz, megvan, szebb se kell.
De édesem, a szerető kebel
Nem bosszúvágyó, nem soká neheztel
S nagylelkű győztes, számonkérni restell.
Marcela, győztél s most bocsánatod
Esengve térek vissza, láthatod.
A dőre ábránd mind kudarcba fult.
Kérlek, ha kedves szívednek a mult,
Bocsáss meg és légy ismét az, mi nemrég.
Nem a kudarc, de sok, sok édes emlék
Hoz vissza hozzád. Győztél, nyujtsd kezed,
Ha benned is él az emlékezet.

MARCELA : Nem Teodoro, ne fordíts te hátat
Az útnak, mely a nagysághoz vezet.
Nem kérem én, hogy abbahagyd csatádat,
Tudom, ki is kacagna valaki,
Ha lélekzedet most fulladna ki.

Jobb, ha kitartasz — én is azt teszem,
 S tudd meg: mióta elhagytál, te hűtlen,
 Én Fabiónak ígertem kezem,
 Csak mert a sértést szörnyen keserültem
 S módot kerestem rá, hogy viszonozzam.
 De nem kívánok itt csevegni hosszan.
 Élj boldogul! Ha meglát Fabio,
 Új vőlegényem, lesz ribillió. *(Indul.)*
 TEODORO : Tristan, ugorj, ne hagyd elmenni még.
 TRISTAN : Édes kisasszony! Hát az semmiség,
 Hogy hűtlenül ment ugyan el, de híven
 Jött vissza hozzád? Vett-e csalfa szíven
 Ilyen megbánás valaha erőt?
 Éppúgy szeret ma, mint tegnapelőtt.
 Hová szaladsz? Nem kívánsz látni tisztán?
 Figyelj ide!
 MARCELA : Mért tartasz vissza, Tristan?

10. jelenet.

VOLTAK, DIANA, ANARDA.

ANARDA : *(félre vonja a benyúló függönyét jobbra)*
 Itt van, de lám, Marcela van vele.
 DIANA : Ne lépj be, várj!
 ANARDA : Elsápadtál bele,
 Hogy így kettősben bukkansz újra rájuk.
 DIANA : Lapulj ide a függönyhöz, várjuk.
 Mi lesz. Nem kap-e újból lángra, kérdés.
 A szerelem, ha megmozdul a féltés.
 MARCELA : Tristan! Erővel tartasz itt? Eressz!
 ANARDA : Cívódnak s az inas békét szerez.
 DIANA : A békeszerző egyúttal kerítő,
 A tisztességre mit se hederítő,
 TRISTAN : Villámcsapás volt, esküszöm, neki,
 Hogy az a bomlott dáma szereti
 S nyakába varrni szándékszik magát.
 De ő nem állja ki a pénz szagát
 S nem csábította soha más vagyon,
 Mint a mi a te arcodon vagyon.

Villámcsapás volt, mondom, az egész.
No Teodoro, jer — s a béke kész.

DIANA : Érti a dolgát, érti a cudar.

TEODORO : Ha Fabio az, kit férjül akar
S kezét Marcela már neki ígérte,
En nem teszek bíz egy lépést sem érte.
(Odébb megy.)

TRISTAN : Még egy, ki meg van sértve.

TEODORO : Rajta, menjen
Hozzá, ha engem kérdez, még ma, menten.

TRISTAN : Most meg te kezded ? Nem lesz soha vége ?
Jer szépen, adj kezet és szent a béke.

TEODORO : Engem akarsz te rábeszélni, golyhó ?

TRISTAN : Üzeni vélem híved, Teodoro,
Nyujtsd békülésre ezt a kis kacsót.

TEODORO : Én Marcelának nem mondtam soha,
Hogy mást szerettem, ő pedig, noha ...

TRISTAN : Dacból hazudta csak.

MARCELA : Dacból, valót !

TRISTAN : Butúska, hallgass ! Jertek már. Tovább !
Szerelmeseknél nincsen ostobább !

TEODORO : Kértem sokáig, de most már azért sem
Békülök.

MARCELA : Oh ! Villámcsapás ez, érzem.

TRISTAN (Teodorohoz) : Csak ne fogadkozz !

MARCELA (halkan Tristanhoz) : Duzzogok, de haj,
Az ájulás környékez.

TRISTAN (ugyanúgy) : Semmi baj.

Csak most szabódj még.

DIANA : Agyafúrt inas !

Csapnivalóan ügyes a pimasz.

MARCELA : Dolgom van, Tristan. Hagyj ! Menj félre
tőlem !

TEODORO : Hagyd menni, Tristan.

TRISTAN : Elmehet felőlem.

TEODORO : Fogd meg !

TRISTAN : De most már csakugyan elég !

MARCELA : Jójj, drága !

TRISTAN : Nem moccannak most se még,
Bár nem fogom már egyiket se.

MARCELA : Mennék,
De nem bírok.

TEODORO : S én mintha szikla lennék,
A földbe nőttem.

MARCELA : Itt a két karom.

TEODORO : Enyém is mozdul már, ha akarom. (*Átöleli.*)

TRISTAN : De bezzeg eddig huzattad magad.

ANARDA : Mit szólsz ezekhez ?

DIANA : Látom, nem szabad
Bíznunk se nőben már, se férfiben.

TEODORO : Hogy mennyi sértést szórtál rám, szívem !

TRISTAN : A gerlepár most egymáshoz símulhat
S a közvetítő háttérbe vonulhat.

MARCELA : Ha bármikor bárkivel elcseréllek,
Ha Fabio, ha más az, drága lélek,
Kívánom, haljak inkább száz halált.

TEODORO : Az én szívem is újra rádtalált,
S ha valaha is elfelejtelek,
Mérjék rám a bosszuló egek
Csapásul azt, hogy magam lássalak
Fabio ajkán csüggni, bájalak !

MARCELA : Szándékod-e, hogy jóvátedd hibád ?

TEODORO : Mernék enélkül nézni is reád ?

MARCELA : Mondd, hogy a nő mind csúf.

TEODORO : Téged kivéve !
De hát csak ez jut Marcelám eszébe ?

MARCELA : Egy irígyemre célzok, s most, hogy ismét
Jóban vagyunk, ha Tristan itt van is még,
Megmondhatom.

TRISTAN : Mint hogyha sose lettem
Vón' itt, csak úgy bujnatok össze ketten !

MARCELA : Mondd, hogy Diana csúf.

TEODORO : Az én szememben
Az ördögök is szépek vele szemben.

MARCELA : Nem is okos.

TEODORO : Nincs egy fikarc esze.

MARCELA : Modora is rossz.

TEODORO : Minden más mese.

DIANA : De ezt tovább itt mégse hallgatom.
Ez több a soknál már, bevallhatom.
Most beleszólók.

ANARDA : Szenyórám, ne tedd !
 TRISTAN : Mondhatok én még sokkal szebbeket,
 Ha a szenyórát óhajtják szapulni.
 Pro primo ...
 DIANA : Csak nem fogok itt lapulni
 Míg kígyót-békát mond rám e ripók
 S kedélyesen hallgatják végig ők. *(Előlép.)*
 MARCELA *(meglátja)*: Én megyek. *(Mély bókkal el.)*
 TRISTAN : Szenyóránk van itt.
 TEODORO : Szenyóra !
 DIANA : Hm ... Teodoro, mondd csak ...
 TEODORO : Mit, szenyóra ?
 TRISTAN *(magában)*: Egy pillanat s dörögni kezd az ég
 Elillanok, míg nincs villáma még. *(El.)*

11. jelenet.

DIANA, TEODORO, ANARDA.

DIANA : Hozz íróasztalt, tollat, hamuszórót
 S tintát, Anarda, ide. Teodorót
 Megkérjük, írjon egy kis levelet,
 Úgyhogy nevemnek hagyjon lenn helyet.
 ANARDA : *(El.)*
 TEODORO *(magában)*: Miket beszéltünk össze róla !
(Félek,
 Hallotta ! Reszket bensőmben a lélek.
 DIANA *(magában)*:
 A féltékenység skorpiója mar.
 Hogy elfeledjen engem ily hamar !
 Hogy mást szeressen, és a másik asszony
 Karjában rajtam, énrajtam mulasson !
 TEODORO *(magában)*:
 Panaszkodik, látom, s dohog magában.
 Jól mondtam én : e ház minden zugában
 Fülel egy-egy festett kép, egy hamis
 S a falnak füle van, sőt nyelve is.
(Anarda betol egy kis alacsony íróasztalt írókészlettel.)
 ANARDA : Ezt a kis asztalt hozom és ami
 Kell az fráshoz.
 DIANA : Menj bemártani
 A tollat, Teodoro, s végy papírt.

TEODORO *(magában):*
Biztos csak egy : hogy lenyakaztat.

DIANA : Ird.

TEODORO : Diktáld.

DIANA : De kényelmetlen ott a hely.
Nem szükség, hogy a földön térdepelj.
Menj, hozz alá egy kis párnát, Anarda.

TEODORO : Jól vagyok én így is.

DIANA : Hol az a párna ?

Nincsen füled ?

ANARDA *(el.)*

TEODORO *(magában):*
Nem érzem jól magam.
Ő térdem félti, én meg a nyakam.

DIANA : Ird !

TEODORO *(magában):*
Száz keresztet írnék egy helyett.

(Diana leül egy magas karosszékre, diktál, Teodoro írja.)

DIANA : Ha szolgálójának hölgye tudtul adta,
Hogy szereti és hogy szenved miatta,
Hogy szereti és hogy miatta szenved,
Amaz, ha bölcs, szemet más nőre nem vet.
Mert ha szemet vet bárhol, bármi nőre,
Csunyára, szépre, vagy akárminőre,
Eljátssza jószerencsáját előre.

TEODORO : Ez az egész ?

DIANA : Ez. Több ugyan kinek kell ?
A levelet hajtsd szépen össze s tedd el.

TEODORO : Címzést se írnak rá ?

DIANA : Címzést ? Minek ?
Majd átadod te — tán tudod, kinek.
Nem tudod ? Annak, akit szeretek !

TEODORO : De kit szeretsz hát ?

DIANA : Bamba szörnyeteg !
Most sem tudod még ? Hisz rebesgeti
Már az egész ház s minden kövei.
Vonulj szobádba s ha más nincs veled,
Szép lassan olvasd át a levelet,
Tán megleled értelmét, csak kutasd —
De Marcelának nehogy megmutasd ! *(El.)*

12. jelenet.

TEODORO.

TEODORO : Szentséges ég ! Kimondta, hogy szeret !
Szeret, szeret, szeret, szeret, szeret !!

13. jelenet.

TEODORO, MARCELA.

MARCELA *(jön szobájából):*
Szólj, édesem, mit mondott a szenyóra ?
Remegve lestem szobámból a szóra,
Mely visszahív.

TEODORO : Azt mondta, jó urad
Lesz Fabio s így hozzá nőül ad,
Sőt levelet is írtunk birtokára,
Hogy hozományod küldjék nemsokára.

MARCELA : Mit mondasz ?

TEODORO : Annyit csak, hogy menj te férjhez
S élj jól, de semmit irántam ne érezz
S ezentúl a Teodoro nevet
Gúnyból vagy másból ajkadra ne vedd.

MARCELA : Nagy ég !

TEODORO : Ne bógj ! Megyek ! Isten veled !
(El.)

14. jelenet.

MARCELA.

MARCELA : Csak a szenyóra kótyagos kegye
Bírhatta rá, hogy velem ezt tegye.
Van ember, aki engemet ne szánna ?
Boldog lehetnék, hogyha nincs Diána.
Ha nem szereti, én kellek neki,
S rögtön nem kellek, hogyha szereti.

15. jelenet.

MARCELA, RICARDO MÁRKI, FABIO.

RICARDO : Nem Fabio, hadd lássa hálakönnnyem.
Kegyét azonnal meg kell, hogy köszönjem.
FABIO : Jelentsd Marcela, hogy valaki várja
Ürnőnket.
MARCELA (magában):
Oh, a szenvedélyek árja
Hogy hányja-dobja kínzott lelkemet!
Az örületbe űz vagy eltemet.
FABIO : Nem még?
MARCELA : Megyek!
FABIO : S ha kérdezi, ki kérte,
Megmondhatod: új gazdánk s neki férje.
(Marcela el.)

16. jelenet.

RICARDO, FABIO, DIANA.

DIANA : Te itt, uram?
RICARDO : Megtudtam Fabiótól
Szándékodat s az okos ért a szóból.
Hogyan köszönjem meg, grófnő, neked,
Hogy miután azt hittem, megvted
Hódolatom, férjül elfogadod
Szolgálatodra mindig kész rabod.
Nem is csodálnám, ha fejembe szállna,
Hogy így valóra válik lelkem álma
És nőm leszel, mit már nem is reméltem.
De jó hozzám az ég, hogy ezt megérttem.
DIANA : Én ezt, uram, ne vedd zokon, nem értem.
Én nőd leszek? Ki mondta ezt? Kinek?
Hol?
RICARDO : Fabio! Hát ezt ki érti meg?
FABIO : Rám Teodoro bízta, hogy vigyem
Hírvül neked, mit ő közölt velem.
DIANA : Ah, akkor értem! Márki, az egész
Sajnálatos és pusztá tévedés.

Elmondtam itt, hogy mennyire becsüllek
S hogy Federicón kívül és kívüled
Nincs is kezémre méltó lovag itt.
Irnokom ebből hallott valamit
S úgy fogta fel, hogy férjemül akarlak.
Nézd el bolondságát e két badarnak.
RICARDO: Ha haragudnám is még Fabióra,
Szavadra elszáll a harag, szenyóra.
Hálám fogadd jó véleményedért,
S élj boldogul most. Hanem azt ne kérd,
Hogy szép kezedről, mert így van, tegyek le.
En, míg csak élek, pályázom kegyedre. (El.)

17. jelenet.

DIANA, FABIO.

DIANA: Nagy baklövés volt, remélem, bevallod.
FABIO: Más tette és az én nyakamba varrod.
DIANA: Küldd Teodorót ide most azonnal.

(Fabio el.)

Lám csak, mily hetykén, mily önbizalommal
Jött ez a kérő. Engem meg a vágy,
A féltékenység aludni se hágy.

18. jelenet.

DIANA, TEODORO.

TEODORO

(jön):

Egy órahosszat olvasgattam át
Kacér levélkéd minden mondatát
S elmélkedésem így rávezetett,
Hogy gyávaságom oka tisztelet.
De mert világos lesz idestova,
Hogy szemedben a gyáva ostoba,
Nem kertelek már, kimondom: szeretlek!
S ha azt hiszed, hogy a kettő esetleg
Együtt is járhat, tisztelve szeretlek!

DIANA : Ez szép — de hát úgy illik, hogy szeress.
Úrnőd vagyok és hálád kétszeres
Kell, hogy legyen, hisz kétszeres kegyem
Tüntet ki többi szolgálaim sorában.

TEODORO : Megint nem értem, ezt minek vegyem.

DIANA : Végy csak te mindent úgy, ahogy korábban.
Nem változott meg semmi, Teodoro.
Hüljön ki minden érzésed, ha forró
S a helyzetedtől megszabott határon
Átlépni meg se próbálj semmi áron.
Elég legyen minden parányi kegy,
Ha tőlem ér — többre ne törekedj.

TEODORO : Lélekzetem torkomban elakad,
Ha hallom e »bölcs«, »józan« szavakat,
Ha rosszaságod szívemet lehűti,
Tiéd legott a mámor láza fűti,
S ha bennem gyúl fel, úgy látod, a tűz,
Fagyod belőlem rögtön csúfot űz.
Mért nem hagyod, hogy Marcelát szeressem
S mint megfogadtam, oltárhoz vezessem?
Van egy példázat, emlékszel-e rája?
Szép mese. Hőse »a kertész kutyája«.
Nem kér a kőncből e különös eb,
De ami ennél is különösebb,
Hogy más eb kapja meg, azt sem akarja,
S hacsak közel jön, elugatja — marja.
Ő maga utál, mást meg nem hagy enni.
Te is, mihelyt azt kezded észrevenni,
Hogy vigaszért Marcelához megyek,
Követteled, hogy csak tiéd legyek.
De hogyha néki hátat fordítottam,
Bősz megvetéssel nézel rám legottan
Saddig gyötörsz, míg nincs napom, sem éjem,
Mért akarod, hogy mindig azt reméljem,
Mi sohasem lesz? Engedd végre meg,
Hogy annak adhassam szerelmemet,
Ki viszonozza és boldog vele.

DIANA : Legyen akárki, csak Marcela ne!
Nem, Teodoro! Minden nőszemélybe
Beleszerethetsz, Marcelát kivéve.

TEODORO : Épp őt kivéve ! Csakugyan ? S miért ?
Én őt megértem, ő engem megért.
Miért szeressem azt, akit te mondasz !
Ki másnak ebben szótfogad, bolond az.
Szeretjük egymást Marcela meg én,
Nincs egy szemernyi folt becsületén.
Ő lesz a párom.

DIANA : Cudar, szemtelen !
Ezt túl nem éled ! (Üti.)

TEODORO : Mit teszel velem ?
Mi ez, szenyóra ?

DIANA : Hogy mi ? A konok
Viselkedésért járó pofonok.

19. jelenet.

VOLTAK, FABIO, FEDERICO GRÓF.

FEDERICO (megáll az ajtóban, balról jövet):
No, Fabio, nem ép rosszkor jövünk-e ?
Várjunk-e itt ? Vagy jobb, ha most
megyünk be ?

(Belép Fabióval, Dianához.)

Megengeded, hogy megkérdezzem, ez mi ?

DIANA : Házi bajok — nem ritka az ilyesmi.

FEDERICO : Szolgálatodra miben lehetek ?

DIANA : Egy-két tanácsot adj, ha teheted.

FEDERICO : Szíves örömmel. Sajnálom, hogy éppen
Rosszkedvű vagy.

DIANA : Oh, az ily semmiségén

Egy perc alatt túlteszem én magam.

A márkiról van veled egy szavam.
Kövess szobámba, elmondom neked benn.

(El.)

FEDERICO (indul, Fabióhoz):

Volt az iménti furcsa jelenetben,

Én azt gyanítom, valami titok.

FABIO (ugyanúgy):

Gróf úr, magamhoz térni nem bírok,

Úgy meglepett, hogy szenyóránk ilyet tesz.

S hogy Teodoro ... Hogyan lehetett ez ?

FEDERICO : Nézd csak, nézd ! Az arcán kiserkenő
Vértől piros lett az a keszkenő !

(Mindketten el.)

20. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TRISTAN (jön):

Hogy én is mindig késve érkezem meg
Oda, hol a nagy dolgok végbemennek.
Csak nyúl szívűnek ne tarts érte.

TEODORO : Jaj,

Jaj nékem, Tristan.

TRISTAN : Miért jajongsz? Mi
baj?

S honnan kerül a vér e keszkenőre?

TEODORO : A szerelem, ha féltés lesz belőle,
Ily betűket ró.

TRISTAN : Könnyen hihető,
Hogy a kis Amor rossz betűvető.

TEODORO : Csodálni mindezt semmi ok, ha mégoly
Szörnyűket tesz is a szerelmi téboly.
Mivel szeret, de úri gőgje fél,
Hogy lealázná őt e szenvedély,
Kész volna inkább arcom tönkretenni.
A szégyen annyi — hát a bosszú ennyi !

TRISTAN : Ha egy kofa, ki répát-retket árul,
S oly féltékeny, hogy nem tud már magáru,
Nekem esik és dühös kárörömmel
Karmolja képem össze tíz körömmel,
Nem bánva, mit mond ildom és negéd,
S így igazolva csalfa mérlegét,
Mindez megjárja, mindez istenes —
De az már cifra, mikor egy nemes
Főúri hölgy, ki ily előkelő
(Elő — azaz magából ki — kelő)

TEODORO : Nem átal, gazdám, így rontani rád.
Megőrjít, Tristan, látnom, hogy imád
S hogy ki nem állhat egy perccel utána.

Marcelának se, magának se szánja
 Szerelmemet, s ha végeznék az ügygel,
 Ő kezdi újra valamely ürüggyel.
 Rejtély e nő, és meg nem oldja senki,
 Csak bámulom, de nem ismerhetem ki.
 Mondom neked: ő a kertész kutyája,
 Elmar a konctól mást, de ő utálja.
 Egy nagy tudósnak — így az adoma —
 Egy inasa volt és gazdasszonya.
 Egymást a kettő majd hogy meg nem ölte,
 A napot és az éjet átpörölte.
 Egyszer tudósunk, hogy több bajt ne lásson,
 Soká maradt az Univerzitéson,
 S mi volt az, ami otthon rája várt?
 Ágyban találta csókok közt a párt.
 S szólt, hálátelten nézve fel az égre:
 »Szép ezt a kettőt csöndben látni végre!«
 Én se fogadnék, hogy egy szép napon
 Velel szenyóránk ágyban nem kapom.

TRISTAN :

21. jelenet.

VOLTAK, DIANA.

DIANA

(*belép*):

Hm... Teodoro!

TEODORO :

Tessék. (*Tristanhoz.*)

Látható,

Nem földi nő e nő, hanem manó.

Csak érdeklődni jöttem, hogy vagy.

DIANA :

TEODORO :

Igy.

DIANA :

Jól?

TEODORO :

Jól.

DIANA :

S a szókkal mért vagy oly irigy?

Hozzátehetnéd, hogy: szolgálatodra!

TEODORO :

Szolgálatod? Nem vittem benne sokra,

Abból ítélve, ahogy bánsz velem.

DIANA :

Oh, hogy nem értesz!

TEODORO :

Van mit értenem?

Szavad nem értem, hanem ütleget,

Azt bezzeg érzem, jobban sem lehet.

Ha nem szeretlek, vad harag fog el,

De ha szeretlek: az is ingerel,
 Levéllel üldözöl, ha elfeledlek,
 Ha gondolkod rád, azzal sértelek meg,
 Azt akarod, hogy szándékos megértsem
 S ha értem, nincsen igazam azért sem.
 Őlj meg vagy add már vissza életem,
 Hogy átvergődjem ennyi végleten.
 Véres a kendőd?

DIANA :

TEODORO :

DIANA :

TEODORO :

DIANA :

TEODORO :

DIANA

Hogyne!

Hol van?

Itt.

Mutasd!

Minek?

(*elveszi*):

Csak! Mondok valamit:

Octaviónál fekszik kétezer

Escudo. Menj a jó öreghez el,

Ezt a neked szánt pénzt felvenni tőle.

TEODORO :

De hát miért?...

DIANA :

Hogy kendőt végy

belőle. (*El.*)

22. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TEODORO :

Volt már bolondság ehhez fogható?

TRISTAN :

Megdöbbenő — azaz hogy megható!

Kétezer escudo! Hej! Jeles összeg!

Tudnék csak egy nőt, kibe belekössek

S ki két pofonnal megvegye jövődöm.

TEODORO :

Kendőre adta és a régi kendőm

Elvitte.

TRISTAN :

El, de ha tette, tehette,

A vért is rajta szépen megfizette.

TEODORO :

A mérges kutya nem tart haragot,

Hízeleg annak, kit megharapott.

TRISTAN :

Rá fog találni orvosára még

Ez a betegség.

TEODORO :

Azt adná az ég!

(*Függöny.*)

HARMADIK FELVONÁS.

1. kép.

(*Uta, jobbról Diana háza erkéllyel az utcára.*)

1. jelenet.

FEDERICO, RICARDO.

RICARDO: Saját szemeddel láttad, hogy ütötte

FEDERICO: Ott álltam egy-két lépéssel mögötte
S elmondhatom mint fül- és szemtanú,
Már ott erős volt bennem a gyanú,
Hogy e pofonra nem a megszokott
Házi civódás adhatott okot.
Más kell ahhoz, hogy a mérték beteljen
S az ilyen úri hölgy kezét emeljen
Egy férfire. Hogy mi, nem rejtelem,
Mert bizonyosság lett a sejtelem,
Mióta fényes-kényes pejlován
Kérkedve járja Nápolyt a zsvány.

RICARDO: Mindenki dús ruháiról beszél.

De hátha mindez csak múltó szeszély
S holnapra ismét mást gondol Diána.

FEDERICO: A megbecsülés ily szörnyű hiánya
Rossz fényt vet úri rangunkra, nevünkre
A bosszúról ezért nem tehetünk le.
Ha rosszul áll Dianánál, ha jól,
El kell e fickót tennünk láb alól.

- RICARDO : El, mert ha jobban fontolóra vesszük,
Ezzel Dianát is lekötelezzük.
- FEDERICO : Jó lenne tudni, van-e mód reája.
- RICARDO : Nápolyban élünk, semmi akadály. Mindig akadt még brávó itt, ki vért Ont megbízója aranyaiért. Nézzünk utána, biztosan lelünk Egyet mi is, ki alkút köt velünk.
- FEDERICO : Intézzük el hát, mennél hamarabb.
- RICARDO : Büntetlen a ripókság nem marad, Nyugodt lehetsz. — Hát ez miféle nép? Brávók lehetnek, úgy taksálom, épp.
- FEDERICO : Húzódjunk félre, míg kipuhatoljuk, Miféle fickók és mi itt a dolguk.

(Eltűnnek a ház sarka mögött.)

2. jelenet.

FURIO, LIRANO, TRISTAN.

- TRISTAN *(ficsúros, új ruhában).*
No, mit akartok hát? Csak röviden!
Nem meritek kinyögni?
- FURIO : De igen,
Nagyjó uram, dehogy nem merem én:
Künn áll bódénk a város peremén,
Komédiások, kardnyelők vagyunk,
Borravalóból tartjuk fenn magunk,
Azt kérünk tőled is egy keveset.
- TRISTAN : Tőlem? Haha!
- LIRANO : De néha hevesebb
Szokott a kérés lenni.
- FURIO *(Liranóhoz):* Hagyd! Elég!
Mutassuk meg... *(Rá akarnak rohanni.)*
- TRISTAN *(tört ránt):*
Mit? Kotródj, csőcselék!

(Furio és Lirano elmenekül.)

3. jelenet.

TRISTAN, FEDERICO, RICARDO.

- RICARDO *(a ház mögül előlép Federicóval, látja a tört villogtató Tristant):*
Hát ehhez mit szólsz? Ez kell minekünk.
- FEDERICO: Úgy látom, mindjárt megegyezhetünk.
(Tristanhoz.)
Jó ember, volna egy szakmábavágó
Megbízatusunk.
- TRISTAN: Micsodába vágó?
- FEDERICO: Ha úgy kívánod, húsba — valakit
Meg kéne ölnöd jó pénzért, akit
Viselkedése méltóvá tesz erre.
- TRISTAN *(magában):* Gazdám halála a két úrfi terve.
Jó lesz, ha kissé alakoskodunk.
- FEDERICO: Ha vállalod, a díjban meg fogunk
Alkudni könnyen. Sőt előlegül
Társam zsebéből, lám, előkerül
Egy kis vagyonka máris. Nesze, tedd el.
Legyen tiéd e szép zacskó arany.
- TRISTAN: Számolj az üggyel mint befejezettel.
Már boldogult is a boldogtalan
És fogadom, hogy senkinek se vét
Többé a földön. Halljuk a nevét.
- FEDERICO: Teodoro a neve s irtoka
Diana grófnőnek. Nyomós oka
Van, hidd el, annak, hogy tovább ne éljen.
- RICARDO: Kezed dolgozzon s nyelved ne beszéljen.
Csöndet kívánnak az efajta tettek.
- TRISTAN: Mindent tudok. Nyugodtan elmehettek.

4. jelenet.

TRISTAN, majd TEODORO.

- TRISTAN *(egyedül):*
Erszény a zsebben — gyönyörű dolog.
S mit adok érte? Amit gondolok.
(Teodoro jön.)

- No csakhogy itt vagy! Egész napon át
Kergetem lábad illanó nyomát.
- TEODORO: Mitől futok, a gyötrelmes halál
S hova utam visz, ott is rámtalál.
Nyugtom sehol azért nem lelhetem,
Mert ami kerget, épp azt kergetem.
- TRISTAN: De hát miért, ha kérdeznem szabad?
Mért futsz attól, mi sarkadhoz tapad?
- TEODORO: Jaj, mert kegyetlen sorsom így kívánja
És a kegyetlen sors neve Diana.
Tegnap kegyes volt, ma megint a másik
Lábával kelt fel: Marcela sugárzik
S ha kérdik tőle, arca mért ragyog,
Azt mondja: mert én az övé vagyok.
Szóval: szenyóránk úgy döntött megint,
Hogy az a lány már férjének tekint.
- TRISTAN: Ismét Marcela így, Marcela úgy?
Mily butaság — szómért ne haragudj!
Hallgass reám és nézz sorsod szemébe,
Ne fuss előle s ne rohanj elébe.
Légy most kitartó, szedd össze erőd,
Nyugodt lehetsz: Diana lesz a nőd.
- TEODORO: S a rangkülönbség és a grófi cím?
- TRISTAN: A rangkülönbség?
- TEODORO: Meg a grófi cím?
- TRISTAN: Ha rám figyelsz, megoldjuk azt is. Im:
Él városunkban, te is ismered,
Egy gazdag úr, kit illő tisztelet
Övez, mert agg is. Neve Ludovico.
E grófnak egy reményre jogosító
Kisfia volt húsz évvel ezelőtt.
Maltába küldte apja egyszer őt
S kalózok elrabolták a hajóról.
A kisfiú drusszád volt: Teodoro,
S mert korotok is éppen egyezik,
Mért ne lehetnél, mint az megesik,
Az elveszettnek hitt gyermek magad?
Az agg felismer, fiává fogad,
S' a szép Diána, grófnak látva téged,
Egy zokszó nélkül lesz a feleséged.

TEODORO: De Tristan, hisz ez fondorlat, csalás!

TRISTAN: No és? Köröttünk a világ mi más?

TEODORO: Igaz, igaz, ha mindez sikerülne...
De turpisságunk, félek, kiderülne
És dicstelen vég várna ránk: a gálya.

TRISTAN: Bízd Tristanodra, majd ő megcsinálja,
Hogy Ludovico grófnak légy fia.
De hopp! Van itt még egy história.
Vedd tudomásul: meg akarnak ölni.

TEODORO: Engem? Ki?

TRISTAN (*erszényét mutatja*):
Itt a tanu rá. Ötölni,
Hatolni áttal ez, nyíltan kimondja,
Mi most Ricardo s Federico gondja.

TEODORO: Egek! De csitt, csitt! A szenyőra jön.

TRISTAN: Elmondom majd, hogy kézen és közön
Mily alku tárgya volt szegény fejed.

TEODORO: Isten hírével menj most.

TRISTAN: Ég veled! (*El.*)

5. jelenet.

TEODORO, DIANA.

DIANA (*jön*):

Lásd, Teodoro, milyen hirtelen hül
A forró szív ki s a bánat megenyhül.

TEODORO: Én, míg szívem nem lesz érezni tompa,
Mindig szerelmes leszek bánatomba.
Szüntét tudom, még jobban fájlalom,
Ne szünjön bennem hát a fájdalom,
Mert nincs e kínnál semmi édesebb,
Sem gyógyulás oly drága, mint e seb.
De jaj, hogy el kell most köszönnöm onnan,
Hol gyönyöröm és minden bánatom van.
El kell köszönnöd?

DIANA:

TEODORO:

DIANA:

TEODORO:

Életemre törnek.

Kik?

Bánatomnak s a gyötrő gyönyörnek
Írígyei — így hát most arra kérlek,
Hispániába hagyd, hogy hazatérjek.

- DIANA : Oh Teodoro, szándékod nemes.
Minden dicsérő szómra érdemes.
Nem tagadom, meg fog ríkatni bár.
S nélküled házam puszta lesz, sivár,
Becsületem is ezt kívánja tőlem.
Fút-fát híresztel két kérőm felőlem,
Mióta elcsattant az a pofon.
Hogy elmégy, fáj, de nem veszem zokon.
Fordítsa Isten sorsod végre jóra!
Ezer escudót kapsz útravalóra.
- TEODORO : Hogy távozásom nékem jó, né hidd,
De — elnémitja ellenségeid.
- DIANA : Menj, Teodoro, menj! Lásd, gyöngé lettem.
Én is csak gyarló asszonynak születtem.
- TEODORO : Látom, zokogsz. De mondd hát, mit tegyek?
- DIANA : Semmi, csak... Elmégy, úgye?
- TEODORO : Elmegyek.
- DIANA : Hát menj!... Azaz várj...
- TEODORO : Mire?
- DIANA : Semmire.
- Menj csak.
- TEODORO : Megyek.
- DIANA : Gyötört már búcsú ennyire?
- TEODORO : Búcsúnál is gyötörőbb a szenvedély!
- DIANA : Nem mentél még el?
- TEODORO : Megyek már, ne félj. (el.)
- DIANA (egyedül) : Rang és becsület? Ostobaszavak,
Arravalók csak, hogy megcsaljanak.
Itt tipegünk szűk tömlőcünkbe zárva,
Hiába vágynak ki szívünk, az árva.
- TEODORO (visszajön) : Kérdezni jöttem, hogy ma
menjek-e?
- DIANA : Oh jaj, nem értjük meg, sem én, se te,
Hogy válásnál is nehezebb talán
Nem válni el — s most itt vagy újra, lám!
- TEODORO : Itt, mert magamból egy rész itt maradt
Nálad, veled, — azt kell, hogy visszaadd,
Menni akarnék — óh de nem lehet,
Mert maga nélkül senki sem mehet.
- DIANA : Nem, amit itt hagysz, én tőlem ne kérd,
Más lelket adnék én a tiedért.

Enyém-tiéd: ez az örök csere
A másban élő lélek kényszere.
TEODORO: Belflor grófnője, áldjon hát az ég.
DIANA: Átkom reá, hogy az vagyok ma még.
Mert lennék csak más, mint nem lehetek,
Azé lehetnék, akit szeretek. *(Teodoro el.)*

6. jelenet.

DIANA.

DIANA *(egyedül az erkélyen):*
Szegény szemek, ha rosszul néztetek,
Fizessen érte hulló könnyetek.
Nagy igazság ez s mély szentencia:
Ki rosszul nézett, jól kell sírnia.

7. jelenet.

DIANA, MARCELA.

MARCELA: Szenyóra, híven szolgállok sok éve,
Üdvöm kezedbe van, tudd meg, letéve.
Jóindulat fűz hozzám vagy harag,
Engedd meg nékem, hogy elhagyjalak
S elmenjek innen messzi földre, hol
Többé miattam nem bosszankodol.
DIANA: Elmenni készülsz? Hogyan értsem ezt?
Mi vagy ki az, ki tőlem elmeneszt?
MARCELA: Hallom, hogy Teodoro útnak indul,
Új hont keresve Nápoly partjain túl,
Hadd menjek én is, engedd meg, vele
Hispániába, mint hitese neje.
DIANA: S lám, afelől nincs benned semmi kétely,
Hogy egybevág szándéka a tiédde.
MARCELA: Ha volna, nem jönnék ily kérelemmel,
Nem törődnek se igennel, se nemmel.
DIANA: Ó mondta néked, hogy beszélj velem?
MARCELA: Az ő eszméje volt e kérelem.
DIANA *(magában):*
Egy szó elég s a tűz új lángra lobban.
Nevére szívem felsajdulva dobban.

MARCELA : Meg is beszéltük már, hajóra jobban
Hol szállhatunk, hogy lesz kényelmesebb
Az utazás s kikötni merre szebb.

DIANA *(magában):*
Otromba féltés, nyughass már, ne bánts.
Lábam előtt kis akadály e gáncs.

MARCELA : Kérő szavamra mit felelsz nekem ?

DIANA : Szolgálatod nem nélkülözhetem.
Hálára is vagy köteles irántam,
S mivel kezéd én Fabiónak szántam,
Hát óiránta is. Hűtlen leány,
Gondolj reá, ki férjed lesz s reám,
Mindig kegyelmes úrnőd látva bennem. —
Hagyd Teodorót, hogy útjára menjen.

MARCELA : Nekem csak ő kell, más férfi soha!
Hagyj Fábióval békén.

DIANA : Ostoba !
Mert az, ki ily jó férjet kevesel,

MARCELA : Szenyóra ...

DIANA : Az kell még, hogy feleselj !
(El.)

MARCELA : Ismét dugába dőlt egy szép reményem.
Oh sors, miért hánsz velem ily keményen ?
Féltékenységgel vívni hiú hare,
De fönn a kocka még, nem ért kudarc
És te, szerencse megmutathatod,
Mit vetsz ki nékem, vakot vagy hatot ?

8. jelenet.

TRISTAN, FURIO, LIRANO, LUDOVICO.

TRISTAN *(perzsa kereskedőnek öltözve, nagy szakállal, turbánosan, tevét vezet, amelybe Furio és Lirano van elbujtatva, jön az utcán Ludovicóval):*
Ez hát a ház, hol elveszett fiad van.
Veled megyek be én is gondolatban,
És még ma este újra látjuk egymást.
De most kelméim, selymeim, miegymást
Kell kirakatnom lenni a kikötőben.
Gyémántot is hoztam Nápolyba bőven,

Meg mirrha, marha s mindenféle holmi
 Van még hajómon, sok vón felsorolni.
 LUDOVICO: Húsz év után ez első jó napom.
 Hittel hiszem, hogy meghálálhatom,
 Nagylelkű kalmár, e jótéteményt,
 Hogy visszaadtad nékem a reményt,
 Az örömet, melyet rég eltemettem.
 A nap ma újra felragyog felettem.
 Mert még egy perc és újra láthatom,
 Ki életem volt s napnál szebb napom.
 Való ez? Oh, de kételkedhetem?
 Mindent oly szépen elmondtál nekem.
 Áldjon meg érte, jó kalmár az ég.
 Egyet, csak egyet mondj el újra még,
 Hol nőttetek fel és hogyan ti ketten?
 TRISTAN: Filagorasz atyám, mint említettem,
 Ki rabszolgákkal is kereskedett,
 Vette meg őt, a bájos gyermeket
 Ali basától, távol Ramazánban
 S nevelte édes fiakért hazámban,
 Fülemlőszban, hol mint kiskirály élt.
 Ő tanította írni is, ha ráért.
 Elmondtam azt is néked, bárha fáj,
 Egyetlen hugom, Lillalullabáj
 A szép ifjúba beleszeretett
 S idők múltán szépséges kisedet
 Szült neki, titkos frigyük zálogát,
 Egy kisfiút, ki néked unokád.
 Ott él s virul ma is Fülemlőszban.
 Nem akarom most elbeszélni hosszan,
 Hogy Teodoro félt s eltűnt; apámat
 Filagorászt sírba dönté a bánat
 Eltűnt fiáért, s én, amerre jártam,
 Váltig kerestem, míg most megtaláltam
 Mint Belfor grófnőjének irnokát.
 Menj, Ludovico gróf s fond át nyakát
 Húsz év után mégkerült gyermekednek.
 LUDOVICO: Állok a boldogság tetőfokán
 Nemcsak fiam van, hanem unokám!
 Megyek — s fogadd el ezt, ha nem veted
 meg. *(Gyűrűt ad neki, aztán el a házba)*

9. jelenet.

TRISTAN, FURIO, LIRANO.

TRISTAN : körülnéz, hogy nem figyelik-e, azután leveti köpenyét, turbánját és szakállát, a két komédiás kilép a tévéből, mindent összecsomagolnak és hónuk alá kapnak):

Ezt jól csináltuk.

FURIO : Az öreg rohan.

Utódja is meglesz hamarosan.

LIRANO : Ki tudja, hátha csakugyan az apja.

TRISTAN : Nem egy mesének való az alapja.

Mindegy no — itt a tíz tallérotok,

Nem kell tovább itt ácsorognotok.

(Pénzt ad nekik, Furio és Lirano el.)

10. jelenet.

TRISTAN.

TRISTAN (magában): Lám, mire képes egy kis lelemény.

A fejben termett elmeszülemény

Künn testet ölt és lába-keze lesz.

Jó, ha az ember kissé kotnyeles

És megtanul pár szót, mely úgy pörög,

Mint a görög, csak épp hogy nem görög.

11. jelenet.

TRISTAN, FEDERICO.

FEDERICO (jön, magában): Itt a derék orgyilkos, kit fogadtam

S bérét előre búsásan kiadtam. (Tristanhoz)

Hé, tisztelt úr, ily könnyedén ígér-e,

Ki valamennyit ad a jó hírére?

Vagy társaid, úgy véled, nem fölötted

Állók, akikkel az alkut kötötted?

TRISTAN : Ha csak szívdod, de a vádlott szavát

Nem hallgatod meg, mit sem ér a vád.

Teodoróhoz inasnak szegődtem
 S így nappal, éjjel ott van most előttem,
 Azt várva szinte, hogy ledőfjem őt.
 De jobb vigyáznunk a világ előtt,
 Mert az, ha vére törömről csepeg,
 Rögtön gyanítja, ki ölette meg.
 A sürgetésnek semmi célja nincsen,
 Tekintsd halottnak — én annak tekintem,
 S bízd rám, melyik a kellő pillanat,
 Torkába döfnöm éles vasamat.

FEDERICO : E biztatás, látod, megnyugtató. Jó,
 Nem bánom, éljen még ma Teodoro,
 De holnapig...

TRISTAN : Hopp! Erről jut eszembe,
 Csusztass még ötven escudót kezembe.
 Lovat veszek, hogy végrehajtva tettem,
 Iszkoljak innen szélnél sebesebben.

FEDERICO : Hiszen ha pénzen múlik csak, seba,
 Kapsz kétszerannyit is, hogy kárt ne vallj.

TRISTAN : Bőröm viszem vásárra értetek.
 Nincs célja, hogy vigyázatlan legyek.
 Nézd ott a balkont: mindig azt figyeld,
 Ha hír van, onnan fogok adni jelt.

FEDERICO : Az óvatosság hasznos, igazad van.
 Munkára fel! Mi megbízunk szavadban.
 De itt jön épp Ricardo márki, látom.

12. jelenet.

Voltak, RICARDO.

RICARDO *(lélekszakadva belép)*:
 Hát ily csoda nem volt még a világon.

FEDERICO : Milyen csoda?

RICARDO : Hogy arra jártam, épp
 Egész Nápolyból özönlött a nép
 Házához Ludovicónak, a vénnek.

FEDERICO : Meghalt a gróf?

RICARDO : Nem az, sőt gyermekének
 Örül, kit gyászolt hosszú évek óta,
 S most itt van újra holtnak hitt utódja.

- FEDERICO : Szép, szép, de történt már ilyen csoda.
S ez volna lázas izgalmad oka?
- RICARDO : Nagyobb okot rá keresve se lelnék,
Agyam a dolgot alig fogja fel még.
Mert az öreg gróf megkerült fia
— S teljes csak ezzel lesz a krónika —
Nem más, mint Teodoro, akinek
Halálát ennél rendeltük mi meg.
- FEDERICO : Mit? Mit? Hogy ő a gróf fia? Badarság!
Elméd a gondok, látom, megzavarták.
Ki tudta véled elhitetni mindezt?
- RICARDO : Még többet is megtudtam róla, mint ezt,
Megtudtam azt is, hogy volt az eset,
Hogyan esett meg, ami megesett.
De hosszú lenne most elmondanom.
Majd megtudod, ha lesz rá alkalom.
- TRISTAN : Az élet oly bizarr. Szentséges ég,
Költő se fundált még ki ily mesét.
- FEDERICO : Fel, szimatoljunk Nápolyban körül
Apján kívül az ügynek ki örül.
- RICARDO : Halomba dönti minden szép reményem.
Én nem örülök neki.
- FEDERICO : Én sem.
- TRISTAN : Én sem.

2. kép.

(Szoba Diana kastélyában.)

13. jelenet.

TEODORO, MARCELA.

- MARCELA : Mégy, Teodoro, mégy? El kell-e hinned?
TEODORO (útiköpenyben) : Önfejűséged száműz engem
innen,
Mert igyekeztem bár goromba lenni,
Gyöngédségemről nem tudtál letenni.
- MARCELA : Szememre hányni semmit nincs jogod.
Az önfejű te vagy s most rám fogod.
Te áhitoztál Diana kezére.
Én kicsi voltam, hogy velem beérje
Dölyfös szíved, mely azzal hiteget,
Hogy felsülésed majd elfeleded.

Egyszerre voltál gyáva s vakmerő,
Mert bárha megmaradt a tisztelő
Félénkség benned, magával betelt
Önbecsülésed mindent követelt.

TEODORO : Elég, elég !

MARCELA : Ha sajog is a seb,
Alig lehetne bosszúm teljesebb.
S majd tudja a megbosszult szerelem,
Hogy kell egészen elfelejtenem.
S el is feledlek — ez szerelmi jussom.
S neked, ha gondolsz rám, eszedbe jusson,
Hogy elfeledlek, mert azt is teszem,
De te hiába tennéd szívesen,
Nem teheted, mert nem felejt a férfi,
Ahol szerelmét eldobottnak érzi.

TEODORO : E sok beszédnek az a veleje,
Hogy Fabiónak leszel a neje.

MARCELA : Ha az leszek, csak néked köszönöm,
Győzelmem ez a sértő közönyöm.

14. jelenet.

Voltak, FABIO.

FABIO (jön) : Még egy-két óra s indul, ha igaz.
De úgy találom, Marcelám, vigasz
S öröm szemednek, hogy jóllakhatik
Képével a végső pillanatig.

TEODORO : Feltékenységre most már semmi ok.
Holnapra árkon-bokron túl vagyok.

FABIO : Még hát valóban?

TEODORO : Látod.

FABIO : A szenyóra
Ohajt bejönni még egy búcsúszóra.

15. jelenet.

Voltak, DIANA, DOROTEA, ANARDA.

DIANA : Itt állsz hát, Teodoro, útrakészen.

TEODORO : Magam féllábbal már kívül is érzem.

DIANA : Minden ruhád jól be van csomagolva?
 TEODORO : Oly jól, hogy inasomnak semmi dolga.
 FABIO : Elmegy valóban?
 MARCELA : Hogyne menne el.
 Oktondiság, ha féltékenykedel.
 DIANA : Jőjj ide félre, van még egy szavam,
 TEODORO : Kérlek, szenyóra — mondd ki csak, ha van.
 (Oldalt megy vele.)
 DIANA : Te elmegy, Teodoro, s én imádlak.
 TEODORO : Kegyetlenséged űz el, mit csináljak?
 DIANA : Hát én? Tudod, hogy az vagyok, ami.
 TEODORO : Sirsz?
 DIANA : Nem, szemembe ment csak valami.
 TEODORO : Az, amire azt mondják: szerelem?
 DIANA : Az, az, de mert rég benne viselem
 Most készül éppen szememből kijönni.
 TEODORO : Szenyóra, ajkam tud csak elköszönni,
 A lelkem, az nem, az veled marad,
 Szolgálni téged, hű és néma rab,
 Szolgálni szépnél több szépségedet,
 Mert arra méltó csak lélek lehet.
 Szólj, mit parancsolsz? Én tiéd vagyok.
 DIANA : Nincs bánat ennél kínzóbb és nagyobb.
 TEODORO : Én elmegyek, de lelkem itt marad,
 Szolgálni téged, hű és néma rab.
 DIANA : Sirsz?
 TEODORO : Nem, szemembe ment csak valami.
 Úgy, mint neked.
 DIANA : Szívem jól tudja, mi.
 A bánat, az, mely épp most benne égett.
 Ha maradnál is, elszakítna téged
 Valami titkos, átkos hatalom,
 Melynek neve ma rang, holnap vagyon —
 Nevek, szavak, de bármit is csinálunk,
 E hatalom, jaj, erősebb mi nálunk.
 ANARDA : A két szerelmest nézd! Se hall, se lát.
 DOROTEA : Elárulja a szerelem magát.
 ANARDA : Rosszul teszi, hogy elmegy a bohó.
 Hisz ez a búcsú szinte kézfogó.
 DOROTEA : Bizony hogy az! Hogy néz Diana rája!
 ANARDA : Kóstol a kocnból a kertész kutyája.

16. jelenet.

Voltak, LUDOVICO.

- LUDOVICO : A nagy öröm szolgál mentségemül,
Hogy így jövök bejelentetlenül
Én öregember hozzád, szép szenyóra !
- DIANA : Milyen öröm, gróf ?
- LUDOVICO : Nem tudsz mitse róla ?
Nápoly csak erről, másról se beszél,
A nép az utcán zajlik, mint a tenger,
Ha habzó hátán végigszánt a szél,
Ezt újságolja ott künn minden ember,
Alig vergődtem át a tömegen,
Hogy idejőjjek látni gyermekem.
- DIANA : Miről beszélsz, ha kérdezne szabad ?
Talány nekem, gróf úr, minden szavad.
- LUDOVICO : Sohase hallottad, hogy most húsz éve
Maltába küldtem egyetlen fiam
S pogány kalózoknak jutott kezébe ?
Csak te ne tudnád, amit annyian ?
- DIANA : Úgy rémlik, én is hallottam felőle.
- LUDOVICO : Nos hát, az ég, mely oly hosszú időre
Mért gyászt reám, ma tudnom adta végre,
Hogy elveszett fiam hol él.
- DIANA : Az égre,
E hír valóban nem mindennapi
S nem volna abban érző szív, aki
Nem venne részt e váratlan örömben.
- LUDOVICO : S te tudod épp azt betetőzni könnyen,
Ha fiam kezét kezembe teszed,
Mert itt, e házban él az elveszett,
Szolgálatodban — óh hogy anyja nem
Oszthatja meg ez örömet velem !
- DIANA : Fiad e házban él, szolgálatomban ?
Ki, Fabio ?
- LUDOVICO : Nem, grófnő, Teodoro.
- DIANA : Mit, Teodoro ?
- LUDOVICO : Az. Hol lelni? Szólj !
- TEODORO : Oh !
- DIANA : Szólj, Teodoro, helyettem te nyomban !
Itt áll atyád.

Ó az hát?

LUDOVICO: Gróf uram...

TEODORO: Mit gróf uram! Te vagy az, csakugyan?

LUDOVICO: Jőjj, jőjj szívemre! Oh hogy ezt megérttem! Most már tudom, nem volt hiába éltem!

DIANA: Könyvekben van csak ily história!

ANARDA: Hogy Teodoro ily nagy úr fia!

TEODORO: Hallod szenyóra, ezt? Dús és nemes!

TEODORO: Váratlanul ért, uram, engem ez.

TEODORO: Te vagy atyám?

LUDOVICO: Nincs szükség semmi másra:

LUDOVICO: Elég bizonyosság rád tekintenem.

LUDOVICO: Ifjú magamnak vagy szakasztott mása.

TEODORO: Engedj meg egy szót még!...

LUDOVICO: Egy szót se! Nem!

LUDOVICO: Ne szólj te! Hagyd, hogy látva lássalak!

LUDOVICO: Mily kedves arc! Mily daliás alak!

LUDOVICO: Oh gyermekem! A természet neked

LUDOVICO: Arcodra írta nemességedet.

LUDOVICO: Jer, Teodoro, s a fiú jogán

LUDOVICO: Vedd birtokodba pénzem, palotám,

LUDOVICO: Melynek oly címer díszlik kapuján,

LUDOVICO: Amilyen egy van Nápolyban csupán.

TEODORO: Hispániába készülődtem éppen,

TEODORO: Fontos dologban...

LUDOVICO: Nos, apád szívében

LUDOVICO: Vár te reád egy szebb Hispania.

DIANA: Hadd kérjelek meg, gróf, most még ne vidd el.

DIANA: Új életére hadd készüljön itt fel,

DIANA: Hol barátai vannak s holmija.

DIANA: Jobb neki most még itt maradnia,

DIANA: Mint most azonnal odamennie,

DIANA: Hol rajtad, apján kívül senkije.

DIANA: Azt sem szeretném, ha innen kilépve,

DIANA: Belekerülne kellős közepébe

DIANA: Az utcán összeverődött tömegnek.

LUDOVICO: Grófnő, szavak bölcsőbbek nem lehetnek.

LUDOVICO: Valóban úgy lesz jó, ha egyelőre

LUDOVICO: Nálad hagyom még egy kevés időre,

LUDOVICO: Megkérve őt, hogy útra kész legyen,

LUDOVICO: Mire jövök, hogy házamba vigyem.

DIANA : Meglesz.
 LUDOVICO : Az ég megáldjon, gyermekem.
 (menőben) Meghalhatok már, itt van ő
 nekem. (el.)

17. jelenet.

Voltak, LUDOVICO nélkül.

(Valamennyien Teodoro köré sereglenek.)

FABIO : Az úri ranggal járjon sok szerencse.
 DOROTEA : Hogy gróf leszel, nem hitte vón a szent se.
 ANARDA : Tartsd meg irántunk jóindulatod.
 MARCELA : Most úri módon viszonzhatod,
 Ha bárki jó volt hozzád valaha,
 Hiszen a hála nemesség maga.
 DIANA : Elég a fecsegésből, már, elég.
 Helyet nekem, hadd menjek közelébb.
 Gróf úr, kezed nem nyujtanád ide?
 TEODORO : Ha eddig úrnőm tudtál lenni te,
 Eztán is az légy, mást most nem kívánok.
 DIANA : Egy szóm van hozzád. Menjete ki, lányok,
 S te, Fabio.
 MARCELA (kimenőben, Fabióhoz) : Nézd ezt a nagyurat!
 Mit szólnsz?
 FABIO : Kukává tett az ámulat.
 DOROTEA (kimenet Anardához) : Mi lesz, mit gondolsz?
 ANARDA : Az, hogy nemsokára
 Nem lesz Diana a kertész kutyája.
 DOROTEA : Fog enni?
 ANARDA : Hogyne, hogyha nem beteg.
 DOROTEA : Jó, csak a gyomrát ne feküdj meg. (Mindel.)

18. jelenet.

DIANA, TEODORO.

DIANA : No, mégy-e még Hispániába?
 TEODORO : Én?
 DIANA : Nem mondja már a gróf úr könnyedén :
 Én elmegyek, de lelkem itt marad,
 Szolgálni téged, hű és néma rab?

TEODORO : Csúfolsz, mert a szerencse rám tekintett?
Ha egyenlővé tett szeszélye minket,
Bánjunk egymással, ahogy az urak
S tekintsük egymást egyenrangunak.

DIANA : A hang az új.

TEODORO : Úgy látom, jobb neked,
Ha azt, akit szeretsz, lenézheted.

DIANA : Tévedsz barátom, most vagy csak enyém,
És még ma néked nyujtom kezem én.

TEODORO : Lassíts, szerencse, több jót már ne adj!

DIANA : Boldogabb asszony, ha férjem te vagy,
Nem élt még nálam. Öltözz most, siess!

TEODORO : Megyek, megnézem birtokom kies
Táját, családi fészkemet s atyám,
Ki nem is értem, hogy akadt ma rám.

DIANA : Gróf úr, agyó!

TEODORO : Agyó, grófnőm! *(indul.)*

DIANA : Megállj!

TEODORO : Na?

DIANA : Mit mondtál? Na?! Szolga vagy lakáj
Mer úrnőjéhez szólni így? Mióta?

TEODORO : Édes szenyórá, változott a nóta,
A ház ura, az most már én vagyok.

DIANA : Annak látszol valóban, hogyha nézem,
S ki vagyok én?

TEODORO : Ki? Hát a feleségem. *(el.)*

DIANA *(egyedül)* : Hogy mondta csak? Oh eszem el
ne hagyj!
Lassíts, szerencse, több jót már ne adj!

19. jelenet.

DIANA, FEDERICO, RICARDO.

RICARDO : Nápoly zsibong és két ily jóbarát
Másoktól hall meg mindent.

DIANA : Rajta hát,
Kérdezzetek csak, mindent elbeszélék.

FEDERICO : Szolgád nagyúr lett, ilyesmit mesélnek.

DIANA : Hát ha mesélik, én is hadd meséljem:
Gróf lett Teodoro s ő lesz a férjem. *(el.)*

20. jelenet.

FEDERICO, RICARDO, majd TRISTAN.

RICARDO : Mit szólsz a hírhez?

FEDERICO : Fejem szédeleg.

RICARDO : Oh hogy az a bitang nem ölte meg!

FEDERICO : Itt jön, ni!

TRISTAN (*jön, magában*) : Láttak már ily zűrzavart?

Nápoly forr, mint az üst, a felkavart,

Ha a szakács pár csöpp zsírt belevet.

FEDERICO : Hé, várj csak, Tristan, vagy mi a neved!

RICARDO : Csúnyán becsaptál.

TRISTAN : Lelkét rég kiadta

Vón már, ha nem lesz gróf az istenadta.

RICARDO : Mi köze annak ehhez?

TRISTAN : Rengeteg.

A megbeszélt díjért megölhetek

Egy Teodoro nevű őrnököt,

De aki gróf, jobb taksához szokott.

Olcsón csapolják szolgából a vért,

De komoly összeg jár az urakért.

FEDERICO : Mennyit akarsz hát, négyelnivaló?

TRISTAN : Ezer escudót.

RICARDO : Jó!

TRISTAN : S a fogláló?

RICARDO : Itt ez a lánc.

TRISTAN (*elteszi*) : A pénz olvasva jó.

RICARDO : Megyek s hozom.

TRISTAN : Én megyek s gyilkolok.

(*Indulnak, Tristan utánuk kiált.*)

Hó! Hó!

RICARDO : Na?

TRISTAN : Köztünk marad a dolog.

(*Ricardo és Federico el.*)

21. jelenet.

TEODORO, TRISTAN.

TEODORO (*jön*) : Két gyilkosommal tárgyaltál ja-
vában,

Láttam.

TRISTAN : Nem élt még Nápoly városában
Hitemre mondom, két ily kelekótya.
Nézd, ezt a láncot adták foglalóba,
S hozzá még ezret kapnék fejedért.
Volt írrok már, ki ennyi pénzt megért?

TEODORO : Remegve várom, mit hoz a jövő.
Miket találsz ki még, te bajszövvő?

TRISTAN : Ez semmi! Láttad volna csak, hogyan
Beszéltem görögül folyékonyan,
Hálát éreznél érte s tetejében
Kétannyit adnál jutalom fejében,
Mint fejedért e két futóbolond.
Filagorászról hallottál-e, mondd,
S hogy Fülemülosz hol van s Ramazán,
Megmondanád-e? Pedig igazán
Sokat köszönhetsz nekem és ezeknek
A misztikus, de hangzatos neveknek,
Főképen büszke grófi címedet.

TEODORO : Nagy rettegésbe ejt e dőre tett.
Mert ha csalásod egyszer kiderül,
Egy bizonyos: hogy fejünkbe kerül.

TRISTAN : A kishitűnek rosszul megy sora,

TEODORO : Hát bátorságod az van, jókora.

TRISTAN : Hagyd rá a sorsra, szabjon az irányt
S légy bizalommal szerencséd iránt.

TEODORO : Csitt, a szenyóra.

TRISTAN : Én majd elvonulok,
Hát hogyha újat hallok és tanulok.
(El a benyílóba.)

22. jelenet.

TEODORA, DIANA, TRISTAN *(a benyílóban.)*

DIANA : Nos, Teodoro, indulsz már atyádhoz?

TEODORO : Jaj annak, akit végzete elátkoz.
Szenyóra, fájó szívvel újra kérlek,
Hispaniába hagyd, hogy hazatérjek.

DIANA : Marcela huzta meg a vészharangot,
Hogy újra más az arcod és a hangod?

TEODORO : Marcela!!

DIANA : Ki vagy mi lehetne más?

- TEODORO : Nem mondhatom meg, hogy mi. Megbocsáss,
De többet ennél s mást nem mondhatok.
- DIANA : Becsületembe vág ez a titok?
Hiába, mégis meg kell hallanom
S ha keserű is lenne, vállalom.
- TEODORO : Tristan, kit ismersz, az az agyafurt,
Ki minden ármányt régen kitanult
S mester valóban minden cselszövésben,
Látván szerelmem s hosszú szenvedésem
Érted, szenyóra, úgy határozott,
Hogy férjeddé tesz. Ment az átkozott
És Ludovico gróffal elhitette,
Hogy mint apátlan árva gyermeket te
Vetted magadhoz elveszett fiát,
Engem. Mivel kívánta hinni, hát
Hamar felült az öreg a mesének
S a csalfa szóknak, melyek nem enyémeek.
A többit már tudod. Hozzáteszem :
Én gróf lehetnék és te hitvesem
És minden üdvök üdve várna rám
Forrón imádott hölgyem oldalán,
De a becsület tiltja, hogy e könnyen
Megszerzett jót egy furfangnak köszönjem
S minden alapja ámtás legyen,
Csalás, hazugság ! Túl völgyön-hegyen,
Hispániában fog találni írt
Megtört szívem s egy messzi, messzi sírt.
- DIANA : E vallomást nemes lelked sugalta.
Nemesszívű vagy és egyszerre balga,
Igen, valóban balga is nagyon,
Ha azt hitted, hogy ennyiben hagyom
Ezt az egészet. Sose kérdelem én,
Gróf vagy-e vagy sem. Mert már értem én :
Az élet egy, csak egy jót ad nekünk :
Azé lehetünk, akit szeretünk,
Tiéd leszek — nincs már, mi benne gátol.
- TEODORO : Diana ! . . . Oh ! De mit fog szólni Nápoly,
Mit Ludovico, hogyha értesül
Az újságról s a turpisság kisül?
- DIANA : Igaz — se baj, kastélyom udvarán
Van egy mély kút lenn, — dobassam talán

Tristant, belé, hogy szája el ne járjon?
Nem gondolod?
TRISTAN: *(a benyúlóból)*: Bizony nem, semmi áron.
DIANA: Mi az? Miféle hang ez?
TRISTAN: *(előlép)*: Az enyém.
Volna szíved, hogy csak úgy hevenyén
Kútba dobasd leghívebb embered,
Ki összeboronálta őt veled? *(Teodóra mutat.)*
Én fundáltam ki az egész csalást.
De most megyek, nehogy még kihalászd
Testem kútadból, s ajtódnál megállva
Azt kérdezem, mit Nero: Ez a hála?
DIANA: Tristan, ne menj el! Hidd el, igazán
Nem szívem szólott rólad, csak a szám,
Ez volt utolsó ily fellobbanásom,
Szelíd nő leszek ezután. Ne lásson
Én tőlem senki mást, mint csupa jót,
S neked, Tristan, nem lesz jobbakaród.
TRISTAN: Én meg, a mások s magam érdekében
Nyelvem, ha szólna már, inkább kitépem.
Hal nem vagyok, de hallgatni fogok,
Legjobb helyen lesz nálam titkotok.
DIANA: *(egy pillantással Teodoróra)*:
Titkunk csak egy volt s az már nem titok.
TEODORO: Hát ez a lárma mit jelent, e zaj?
TRISTAN: Az utca felől hangzik a zivaj.

23. jelenet.

Voltak, LUDOVICO gróf, FEDERICO, RICARDO, FABIO,
ANARDA, DOROTEA, MARCELA.

RICARDO: Azért jövünk, hogy fiad elfogadja
Kíséretünk.

FEDERICO: Nápoly apraja-nagyja
Lesi zsibongva lenn a ház előtt
A diadallal atyjához menőt.

LUDOVICO: S a kapunál Nápoly legszebb batárja
S a díszkíséret tarka hada várja.
Jőjj, gyermekem, a házba, hol születlettél
És hol, jaj, annyi évig nem lehettél.

DIANA : Egy szót, uram, még. Tudd meg : otthona
Van itt is s benne én, menyasszonya.
Ma lesz a nászunk.

LUDOVICO : Áldom e napot,
Melyen fiamhoz még lányt is kapok.
FEDERICO : Gyérünk, Ricardo, kívánjunk szerencsét.
RICARDO : Kívánhatunk is, mert kevésbé mult,

Hogy Teodoro e percet megérte.
Mi is Diana szép kezére vágytunk
S ez a haramja szentül megígérte,
Hogy még ma meggyilkolja Teodorót.
Börtönbe véle ! Ha most nem lakol,
Sokat megölhet még a gaz lator.

TEODORO : Nem lator az, ki gazdáját akarta
Megvédeni.

RICARDO : Ki hát ő és mi fajta,
Ha nem haramja ?

TEODORO : Ki ? Megmondhatom.

Ez álorgyilkos kedves inasom,
Ki számos éve hűn szolgál nekem
S mert ily sikerrel óvta életem,
Most, ha Dianám beleegyezik,
És nehezére neki sem esik,
Hát Dorotea keze lesz jutalma.
S mert Fabio Marcelát veszi el,
Legyen ma három párnak lakodalma.

RICARDO : S hogy megbánásom lásd, legyen, Diana,
Az én gondom Marcela hozományja.

FEDERICO : Doroteaé pedig az enyém.

LUDOVICO : S a te kezed fiamnak kérem én,
Diana.

DIANA : Azt már régen neki adtam.
Gróf se legyen, csak írnok én miattam.
S tán a közönség is szépnek találja,
Hogy ily kezes lett A KERTÉSZ KUTYÁJA.

Függöny.

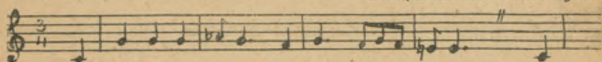
Színpadokkal szemben kézirat. Minden jog fenntartva.

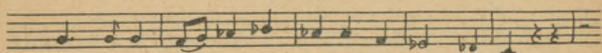
TRISTAN ÉS DOROTHEA DUETTJA

(II. felvonás)

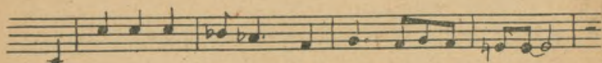
Zenét szerelte Dávid Gyula

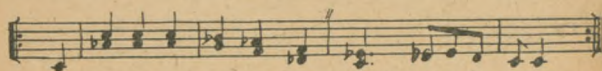
Ki gyűlölni szeretne, s gyűlöli, hogy szeret, Mert

tud-ja jól, hogy abból sok baj mag gyász ered

Oly biz-tosan belát - ja mint, hogy a föld kerek

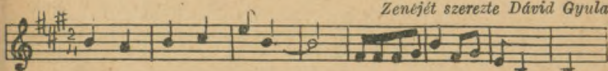

A szív gyűlöl-ni gyű-löl, csak szeretni szeret

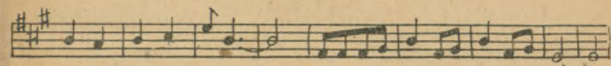
TRISTAN DALA A PÉNZRŐL

(III. felvonás)

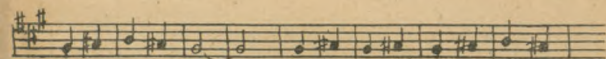
Zenéjét szerezte Dávid Gyula

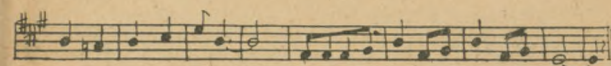
Don Es-cu-do nagy úr, Tőle minden lány szeme kigyúl

Harcos vagy, vagy lakáj, Úgy ragadnak rád, valamint a ragály

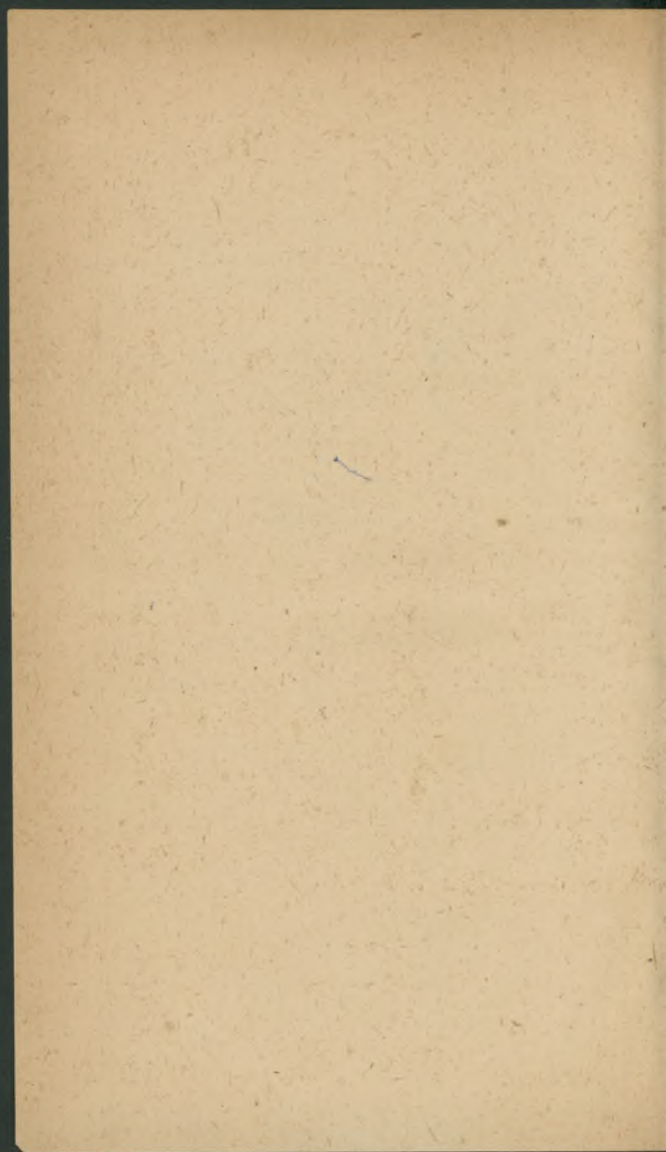

Míg pénzedből fut. — Nincs oly csók, mely nem neked jut,

Nincs oly várszoncsalód, Aki aranyért ne szeret-ne beléd

卷之三

三

三

三

